

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky



Bakalářská práce

**Měření životní úrovně ve významných hlavních městech
světa**

Ekaterina Maltseva

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Ekaterina Maltseva

Informatika

Název práce

Měření životní úrovně ve významných hlavních městech světa

Název anglicky

Measuring standard of living in significant capitals of the world

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je analýza životní úrovně v Praze a dalších významných městech světa. Součástí je metodika měření životní úrovně a vzájemná komparace získaných hodnot v kontextu velkoměst.

Metodika

V bakalářské práci je využito metodiky měření životní úrovně, její kvantifikace například ve formě relevantních indexů a vzájemná komparace různých světových velkoměst. Nedílnou součástí je interpretace získaných výsledků a závěrů.

Doporučený rozsah práce

30-50

Klíčová slova

životní úroveň, měření životní úrovně, indexy a vzájemná komparace, kvantitativní analýzy

Doporučené zdroje informací

DRAGOMIRECKÁ, E., ŠKODA, C. Měření kvality života v sociální psychiatrii. Česká a slovenská psychiatrie (časopis psychiatrické společnosti), roč. 93, č. 8, Praha, září 1997, s. 423-432, ISSN 0069-2336.
GURKOVÁ, E. Hodnocení kvality života. GRADA, Sestra, 27.07.2011, ISBN 978-80-247-3625-9
HEŘMANOVÁ, E. Koncepty, teorie a měření kvality života. SLON, 2013, ISBN 978-80-7419-106-0
NUSSBAUM, M.C. & Sen, A. (1993) The Quality of Life. WIDER Studies in Development Economics. Oxford: Clarendon Press Oxford.
PAYNE, J. Kvalita života a zdraví. TRITON v Praze roku 2005, ISBN-13: 978-80-7254-657-2

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Jiří Zmatlík, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra statistiky

Elektronicky schváleno dne 6. 9. 2021

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 10. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci Měření životní úrovně ve významných hlavních městech světa jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jiří Zmatlíkovi, Ph.D., za jeho ochotu, čas a přínosné rady poskytované v průběhu vedení této bakalářské práce. Dále bych poděkovala rodině za velkou podporu a důvěru.

Měření životní úrovně ve významných hlavních městech světa

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá měřením životní úrovně dle jednotlivých indikátorů (demografické ukazatele, hromadná doprava, bezpečí, zaměstnanost, zdravotnictví, příjmy a bohatství, chudoba a finanční postižení, bydlení, integrace cizinců, ekologie města) ve významných hlavních městech světa – Praze, Moskvě, Berlíně. Nedílnou součástí této práce je analýza a srovnání výsledků. V teoretické části jsou definovány základní pojmy životní úrovně a jednotlivých indikátorů. Jsou uvedeny způsoby měření kvality života a je popsán vliv zvolených indikátorů na celkovou kvalitu života jedince. V praktické části je měření životní úrovně dle zvolených indexů ve třech významných velkoměstech a jejich vzájemná komparace.

Klíčová slova: životní úroveň, kvalita života, měření životní úrovně, měření kvality života, Praha, Moskva, Berlín, indexy a vzájemná komparace, kvantitativní analýzy

Measuring standard of living in significant capitals of the world

Abstract

This bachelor thesis deals with the measurement of living standards according to individual indicators (demographic indicators, public transport, security, employment, health, income and wealth, poverty and financial disability, housing, integration of foreigners, urban ecology) in major capitals of the world – Prague, Moscow, Berlin. An integral part of this work is the analysis and comparison of results. In the theoretical part, the basic concepts of the standard of living and individual indicators are defined. The methods of measuring the quality of life are presented, and the influence of the selected indicators on the overall quality of life of an individual is described. The practical part is the measurement of the standard of living according to the selected indices in three major cities and their mutual comparison.

Keywords: standard of living, quality of life, measurement of standard of living, Prague, Moscow, Berlin, measurement of quality of life, indices and mutual comparison, quantitative analyses

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Životní úroveň (kvalita života).....	12
3.2 Ukazatele životní úrovně.....	13
3.2.1 Městská hromadná doprava (MHD)	14
3.2.2 Zdravotnictví.....	15
3.2.3 Bezpečí.....	15
3.2.4 Zaměstnanost	16
3.2.5 Příjmy a bohatství	18
3.2.6 Chudoba a finanční potíže	19
3.2.7 Bydlení.....	20
3.2.8 Integrace cizinců	21
3.2.9 Ekologie města.....	22
3.2.10 Demografické ukazatele	23
4 Praktická část	25
4.1 Úvod.....	25
4.2 Demografické ukazatele.....	25
4.3 Stěhování.....	34
4.4 Bydlení	38
4.5 Zaměstnanost.....	40
4.6 Příjmy.....	45
4.7 Chudoba	47
4.8 Zdravotnictví	48
4.9 Bezpečí.....	49
4.10 Doprava	51
4.11 Ekologie	53
5 Závěr.....	57
6 Seznam použitých zdrojů	59
7 Seznam grafů	64

1 Úvod

Populace je složitá skupina lidí žijících na určitém území a působících ve stávajících společenských formacích. To se vyznačuje systémem vzájemně propojených ukazatelů, jako je počet a hustota obyvatelstva, jeho složení podle pohlaví a věku, národnosti, jazyka, rodinného stavu, vzdělání, příslušnost k sociálním skupinám a řada dalších. Studium dynamiky těchto ukazatelů ve vztahu k prvkům sociálně-ekonomické organizace společnosti umožňuje sledovat změny v podmínkách a charakteru reprodukce obyvatelstva.

Úroveň života obyvatel hraje zásadní roli v procesu socioekonomického rozvoje společnosti. Současní vědci a politici v debatách o způsobech dalšího vývoje staví do čela úroveň a kvalitu života obyvatelstva. Potřeba zvýšit úroveň života obyvatelstva je dána tím, že místo ekonomických kritérií pro rozvoj společnosti jsou prosazována kritéria kvality. Na hloubce a posloupnosti rozhodnutí v tomto procesu, stejně jako na podmínkách, ve kterých probíhá, závisí perspektiva vývoje civilizace, společnosti a každého jednotlivce zvlášť.

Jedna se o velmi zajímavou a vždy aktuální problematiku, proto jsem si ji vybrala pro svoji bakalářskou práci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je probrat téma úroveň života obyvatelstva. Definovat pojem, ukazatele. Sledovat současný stav a odlišnosti v Praze, Moskvě a Berlíně dle zvolených indikátorů.

Za tímto účelem byly předneseny následující úkoly:

- Prozkoumat teoretické přístupy ke kvalitě života obyvatelstva: pojem, ukazatele.
- Rozebrat následující indikátory kvality života: demografické ukazatele, hromadná doprava, bezpečí, zaměstnanost, zdravotnictví, příjmy a bohatství, chudoba a finanční postižení, bydlení, integrace cizinců, ekologie města.
- Sledovat aktuální stav a predikce životní úrovně ve velkoměstech dle zvolených ukazatelů, srovnávat výsledky.

2.2 Metodika

V bakalářské práci je využito metodiky měření životní úrovně, její kvantifikace například ve formě relevantních indexů a vzájemná komparace různých světových velkoměst (Praha, Moskva, Berlín). Nedílnou součástí je interpretace získaných výsledků a závěrů.

3 Teoretická východiska

3.1 Životní úroveň (kvalita života)

Pojmy kvalita života a životní úroveň lze definovat různými způsoby, ale jsou velice podobné a v mezinárodním významu jsou vzájemně zaměnitelné. Proto budou v mé práci pojmy kvalita života a životní úroveň používány jako synonyma.

V dnešním světě kvalita života lidí odráží souhrn podmínek života a zahrnuje jak ekonomické ukazatele, které charakterizují životní úroveň, tak sociálně-psychologické prvky, které ukazují na míru spokojenosti lidí s podmínkami svého života.

Každý člověk má vlastní názor na definici pojmu *kvalita života*, není stanoven všeobecný význam tohoto pojmu. Podle Světové zdravotnické organizace (WHO) je *kvalita života* „subjektivní vnímání vlastní životní situace ve vztahu ke kultuře a k systému hodnot, ve kterých daný člověk žije, a také ve vztahu ke svým cílům, očekáváním a starostem“.

Jinými slovy lze říct, že *kvalita života* popisuje efektivitu všech stran života člověka, což zahrnuje úroveň uspokojení materiálních, duchovních a sociálních potřeb, úroveň intelektuálního, kulturního a fyzického vývoje a také stupeň zajištění bezpečnosti života.

Kvalita života se dělí na *objektivní* (životní podmínky) a *subjektivní* (otázka spokojenosti s vlastním životem).

Objektivní kvalita života zahrnuje konkrétní životní podmínky (které lze nejčastěji změřit) jednotlivce či obyvatelstva celkově.

Hlavními životními podmínkami jsou následující: průměrná mzda, dostupnost služeb, dostupnost zdravotní péče, dostupnost vzdělání, dostupnost bydlení, kvalita životního prostředí, možnosti uplatnění na trhu práce aj.

Životní úroveň se rozumí míra materiálního bohatství či chudoby obyvatelstva celkově, konkrétních sociálních skupin či domácností nebo i jednotlivce.

Subjektivní kvalita života zahrnuje takové metriky, které jsou obtížně měřitelné, ale nicméně jsou velice důležité, a to jsou například životní spokojenost, uznání, pocit štěstí, sebehodnocení, sebereflexe aj. (Heřmanová, 2012).

Vávra (2007) ve své práci říká, že „hodnoty nelze nějak jednoznačně uchopit, ukázat na ně a popsat je. Vždy se musíme spoléhat na naše omezené poznání založené na dílčích konceptech a metodách zkoumání.“

Index lidského rozvoje (Human Development Index, HDI) je jeden z nejstarších (1975) a nejznámějších způsobů měření kvality života. HDI se vypočítává z ukazatelů zdraví, výkonu ekonomiky a úrovně vzdělanosti.

Organizace National Living založila *index kvality životních podmínek* (International Living's Quality of Life Index), kterým je aktuálně (v roce 2022) sledováno 87 zemí prostřednictvím velkého množství dat a indikátorů, které lze nalézt v oficiálních vládních a statistických zdrojích státu. (Heřmanová, 2011)

Odbor kvality života Světové zdravotnické organizace (World Health Organization – WHO) po roce 1991 založil pracovní skupinu WHOQOL (World Health Organization Quality of Life Assessment) skládající se z 15 zástupců výzkumných center různých zemí. Skupina WHOQOL vytvořila dotazník kvality života ve dvou verzích: delší WHOQOL-100 (skládá se ze 100 položek, vyplnění zabere 20 – 30 minut) a kratší WHOQOL -BREF (skládá se z 24 položek a vyplnění zabere 5 - 10 minut vašeho času).

WHOQOL-100 A WHOQOL-BREF se zaměřují do takových oblastí lidského života jako fyzické zdraví, prožívání, úroveň nezávislosti, sociální vztahy, prostředí, spiritualita a celková kvalita života. Pomocí dotazníku můžeme hodnotit kvalitu života skupin či populace, což umožňuje srovnání mezinárodní, regionální nebo rozličných skupin (Klinika adiktologie 2019).

Pro skupinu lidí ve vyšším věku (nad 65 let) je určen zvláštní dotazník WHOQOL-OLD.

Patrně se tyto dotazníky staly nejznámějšími a nejvyužívanějšími nástroji, které jsou určeny k měření kvality života.

3.2 Ukazatele životní úrovně

Existuje spousta faktorů ovlivňujících kvalitu života lidí. K vlastnímu průzkumu jsem zvolila některé z nejdůležitějších:

- Hromadná doprava

- Zdravotnictví
- Úroveň bezpečnosti
- Zaměstnanost
- Příjmy a bohatství
- Chudoba a finanční potíže
- Bydlení
- Integrace cizinců
- Ekologie města
- Demografické ukazatele

Dále budou vybrané faktory probírány podrobněji.

3.2.1 Městská hromadná doprava (MHD)

Hlavním úkolem dopravní politiky je zajištění kvalitních přepravních služeb pro cestující jak na mezinárodních spojích, tak také i v rámci města. Ukázkou kvality MHD může být nárůst či pokles osobní automobilové dopravy (Olivková, 2010).

Městskou hromadnou dopravu lze hodnotit pomocí *provozních, výkonových a ekonomických* kritérií.

Provozní kritéria zahrnují časovou dostupnost zastávek, časovou dostupnost centra města, provozní délku dopravní sítě, provozní délku linek, hustotu dopravní sítě, nepřímlost linek, linkový součinitel a průměrnou vzdálenost mezi zastávkami linek na dopravní síti. Hodnotí pouze provoz dopravy, nikoliv finanční a dopravní výkony.

Časová dostupnost zastávek MHD ukazuje průměrnou vzdálenost zastávek a hustotu dopravní sítě. Vyjadřuje se střední délkou chůze cestujícího do nejbližší zastávky MHD.

Časovou dostupnost centra města lze vyjádřit dvěma způsoby: doba přemístění a součet doby přepravy a doby přestupu. Tím se vyjadřuje kvalita MHD.

Výkonová kritéria hodnotí výkon dopravy.

Ekonomická kritéria hodnotí náklady související s dopravním provozováním (Olivková, 2007).

3.2.2 Zdravotnictví

Nejde jednoznačně definovat pojem zdraví. Zdravím rozumíme hodnotu pro lékařství a zdravotnické obory, v širším slova smyslu se zdraví týká spousta dalších oborů. (Payne, 2005)

Kvalita života se stává jedním z nepoužívanějších pojmů současné medicíny. Samo o sobě zdraví a délka života už nejsou hlavním cílem medicíny, především je to zachování a zlepšení kvality života. (Dragomirecká a Bartoňová, 2006)

Zdraví je jednou z nejdůležitějších součástí plnohodnotného života, fyzické zdraví stejně jako duševní. Je pro každého člověka důležité být nezávislý na ostatních, mít možnost a schopnost se rozhodovat, pohybovat a pracovat bez omezení.

V dnešní době je zdraví nejen jeden z ukazatelů kvality života, ale i ten faktor, co má vliv na sociální a ekonomicky rozvoj regionů.

Ke měření kvality života v oblasti zdraví existují různé nástroje. V dotazníku pro měření kvality života WHOQOL-100 (World Health Organization Quality of Life Assessment) se věnuje hodně pozornosti otázkám zdraví a tomu, jak respondent hodnotí vlastní zdravotní stav. Jiné verze tohoto dotazníku (WHOQOL-BREF a WHOQOL-OLD) také se často používají v praxi. Dotazníky typu WHOQOL umožňují srovnání výsledků i mezi regiony, sociálními skupinami či různými pohlavími (srovnání mužů a žen). (Heřmanová, 2012)

Vztahem zdraví ke kvalitě života se zabývá i Centers for Disease Control and Prevention (CDC) – Národní agentura veřejného zdraví. CDC vyvinula metodologii HRQOL, která je zaměřena na měření dopadu nemoci na kvalitu života (HRQOL).

3.2.3 Bezpečí

Úroveň bezpečí je velmi důležitým ukazatelem kvality života. Člověk, který má pocit, že něco ohrožuje jeho život, se prostě nemůže cítit klidně a šťastně. Podle Maslowovy hierarchie potřeb je bezpečí je na druhé úrovni, hned po fyziologických potřebách, což ukazuje na velkou důležitost tohoto faktoru.

Potřeby bezpečí zahrnují následující položky:

- Fyzická bezpečnost
- Bezpečnost zdraví

- Bezpečnost výnosu a prostředků
- Bezpečnost zaměstnání
- Rodinná bezpečnost
- Mravní a fyziologická bezpečnost (is.muni.cz, 2008)

Bezpečnost se týká jak jednotlivce, tak společnosti jako celku. Typologicky lze rozdělit bezpečnost na objektivní a subjektivní, vnitřní a vnější, individuální a skupinovou, abstraktní a konkrétní, potenciální a aktivní, statickou a dynamickou. Bezpečnost je možné charakterizovat jako výsledek vnímání reality subjektem, což zahrnuje také vnímání sebe sama.

Každý stát by měl považovat zajištění ochrany života, zdraví a bezpečí lidí jako základní. V dnešní době je realita taková, že zdravá populace ke svému rozvoji potřebuje nejen jídlo a pití, ale také pocit bezpečí a veřejného blaha, o čemž mluvil i Maslow, a proto je velmi důležité a poměrně aktuální zajištění těchto aspektů.

Indikátory bezpečí se dělí na objektivní a subjektivní.

Objektivní ukazatele jsou převzaty z mezinárodních databází a aktualizují se každý rok. Pomocí těch ukazatelů je možné porovnávat různé země, což je mým úkolem, proto v praktické části budu využívat objektivní ukazatele.

Subjektivní ukazatele vycházejí z průzkumu veřejného mínění k tomu, jak jednotlivci vnímají bezpečnost a bezpečnostní hrozby, které by se měly provádět každý rok odpovědnými ministerstvy. Výhodou subjektivních ukazatelů je flexibilita a reflexe požadavků a názorů obyvatel ohledně bezpečí (Maussen a kolektiv, 2018).

3.2.4 **Zaměstnanost**

Hodně času a pozornosti se lidé věnují svému zaměstnání v současné době. Statistikům se podařilo zjistit, že při standardním osmihodinovém pracovním dni s průměrnou délkou života 65 let člověk stráví v práci 7 let svého života.

Kvalita života zahrnuje průzkum zaměstnanosti, mzdy a schopnost obyvatelstva zajistit své potřeby a kvalitu vlastního života, schopnost obyvatelstva včas zajistit životní potřeby.

Mezinárodní organizace práce (ILO) pojmenovala kvalitní pracovní život jako *důstojnou práci* a definuje ji jako „příležitost získat slušnou a produktivní práci

v podmínkách svobody, rovnoprávnosti, bezpečnosti a lidské důstojnosti“. Pojem „důstojná práce“ byl formálně přijat i na evropské úrovni.

Důstojná práce se skládá ze 4 faktorů:

- Rovný přístup na trh práce
- Dostatek seriózní práce
- Spravedlivá odměna
- Dobra perspektiva

Rovný přístup na trh práce – tím se rozumí nediskriminační a svobodný vstup na trh práce. Práva člověka na rovný přístup na trh práce jsou v ČR řízena zákonem č. 198/2009 Sb. Antidiskriminační zákon upravuje otázky související s odlišným postojem k osobě založeným na jeho rase, pohlaví, sexuální orientaci, věku, náboženském vyznání, národnosti, víře či světovém názoru, etnickém původu. Ale z tohoto zákona nevyplývá to, že každý má právo na jakékoli zaměstnání.

Dostatek seriózní práce – práce by měla zakládat přiměřenou sociální ochranu zaměstnanci a nabízet přiměřené sociální prostředí, fyzickou a psychickou náročnost, protože kvalita samotné práce a kvalita pracovního místa poměrně působí na celkovou kvalitu pracovního života.

Sem patří i sociální ochrana, sociální podmínky (sociální a interpersonální vztahy, sociální klima na pracovišti, sociální normy a hodnoty firmy), pracovní doba (práce večer, v noci, o svátcích či o víkendu) poměrně ovlivňuje pracovní a osobní život osoby.

Spravedlivá odměna – „stejná mzda za stejnou práci“ je definována zákonem. Nejlepší variantou by určitě bylo pomocí práce se vyhýbat nejen příjmové chudobě, ale i materiální deprivaci. Ale toto téma budu podrobněji probírat dále, při popisování chudoby.

Dobrá perspektiva je velice důležitá v pracovním životě člověka proto, že ovlivňuje spokojenost se zaměstnáním, zdůrazňuje důležitost práce celkově. Pomocí dobré perspektivy člověk může dosáhnout takových důležitých věcí jako seberealizace, potřeby uznání, rozvoje, hrdosti na odvedenou práci, možnosti postoupit výš ve své kariéře. (Jánoš, 2018)

Pro měření kvality pracovního života se také používají objektivní a subjektivní podmínky. Objektivní podmínky se skládají z ekonomických a sociálních ukazatelů (měřitelných), sem patří například příjmy. Subjektivními podmínkami se rozumí vnímání

blahobytu jedincem, spokojenost s vlastní pozicí v životě, což je například spokojenost s těmi příjmy. (Jánoš, 2018)

3.2.5 Příjmy a bohatství

Příjem domácnosti může být sestaven z následujícího:

- Mzdové příjmy
- Příjmy z podnikání
- Čisté příjmy z majetku
- Saldo z přerozdělení (czso.cz, 2014)

Podle Malého lze zdůraznit následující faktory, které ovlivňují životní úroveň v oblasti bohatství a příjmu:

- Úroveň příjmu obyvatel (průměrná a mediánová)
- Nerovnost příjmového rozdělení (z pohledu různých skupin obyvatel)
- Nedostatek příjmu, hrozba chudoby a sociálního vyloučení
- Zadluženost obyvatel a schopnost splácení
- Mezinárodní srovnání ukazatelů v dané oblasti
- Dlouhodobý vývoj ukazatelů v oblasti příjmu a bohatství

Subjektivním pohledem na úroveň příjmu a bohatství je individuální vnímání jedince a pocit spokojenosti se stávající úrovní příjmu a bohatství.

Vnímání stavu úrovně příjmu a bohatství se velice liší v jednotlivých zemích, proto je důležité srovnávat úroveň příjmu v dané zemi s ohledem na ekonomickou úroveň daného státu. A pro kvalitní mezinárodní srovnání je velice důležité splňovat některá kritéria. Ta jsou například mezinárodní srovnatelnosti dat, roční periodicita dat, dostupnost údajů pro velký počet zemí, členění dat podle různých hledisek aj. (Malý, 2018)

Mzda je nejpoužívanější způsob výdělků. Mzda má dvojí význam: jednak je to odměna za výsledek činnosti, jednak impuls k provedení této činnosti.

V praxi se používají čtyři základní formy mzdy – časová, úkolová, podílová a kombinovaná. Při úkolové formě je mzda zaměstnance účtována za rozsah vykonané práce na předem stanovených cenách. Časová mzda vychází z hodinového tarifu a odpracovaného času. Podílová vychází z podílu tržeb za určité období. Kombinovaná se skládá z libovolné kombinace různých forem mezd.

3.2.6 Chudoba a finanční potíže

Pojem „chudoba“ nelze jednoznačně definovat. V průběhu let se vysvětlení tohoto pojmu neustále mění. Dříve byl za chudobu pokládán jen nedostatek materiálních statků. Později se pojetí rozšířilo a rozdělilo se na chudobu absolutní a relevantní.

Absolutní chudobou se rozumí stav, při kterém člověk nemá prostředky pro uspokojení ani základních potřeb, to jsou jídlo, pití a bydlení. V této těžké situaci člověku hrozí to nejhorší – smrt.

Relevantní chudoba označuje stav, při kterém člověk či rodina (případně sociální skupina) uspokojuje své potřeby na relativně nižší úrovni než je průměrná úroveň ve státě.

Chudobu také lze rozdělit na *objektivní* a *subjektivní*.

Subjektivní chudoba je pouze vnímání stavu svého života jednotlivcem. Pocit nedostatku prostředků vzhledem k okolí a osobním představám normálního života.

Objektivní chudoba je měřitelná. Je to stav, při kterém člověk nemá státem stanovený dostatek prostředků, to životní minimum, co umožňuje uspokojovat základní potřeby člověka.

Životní minimum je koncept stanovený nejčastěji právními normami a slouží pro měření chudoby a označuje minimální úroveň životních nákladů. Dále se to pojetí dělí na existenční minimum a sociální minimum.

Existenční minimum označuje minimální hranice příjmu, kdy člověk může uspokojovat základní potřeby. Při menších příjmech je život člověka ohrožen hladem, neexistencí bydlení aj.

Zatímco sociální minimum vypovídá o životní úrovni v sledované zemi celkově, je to všeobecný názor na tu nejnižší hranici příjmů potřebných k uspokojení základních potřeb.

Měření objektivní chudoby probíhá dvěma metody – normativní a relativní.

Normativní metoda se provádí pomocí ukazatele „spotřebního koše“. Spotřebním košem se označuje souhrn cen zboží a služeb nutných k minimálnímu životu, na jejichž základě se stanoví ta nejnižší hranice příjmu. Normativní metoda je docela komplikovaná pro použití v praxi. Je velice těžké stanovit spotřební koš, ceny nejsou stabilní a velice často se mění. Také se mění lidské potřeby v průběhu času.

Relativní metoda používá ukazatele průměrných příjmů v sledované zemi a na jejich základě stanoví hranici minimálních příjmů. Nedosažení této hranice řadí člověka do chudých. Člověk označený jako chudý se již může obrátit pro pomoc na sociální služby. (Tomeš, 1996)

3.2.7 Bydlení

Bydlení je rozhodně jednou z nejdůležitějších základních potřeb pro komfortní život. Pro většinu lidí je velice důležité mít vlastní bydlení, ale pro mnohé to zůstává jen snem.

Bydlením se rozumí konkrétní obydlí jednotlivých domácností. Úroveň bydlení lze charakterizovat podle třech faktorů:

- Kvalita
- Dostupnost
- Finanční dostupnost (Netrdová, Šavrdová, Havej, 2021)

Kvalita bydlení poměrně ovlivňuje kvalitu života člověka, jeho psychické a fyzické zdraví. Zároveň absence bydlení (bezdomovectví) neuvěřitelně působí jak na kvalitu života, tak na zapojení jedince do společnosti. Úroveň bydlení ovlivňuje i jiné oblasti kvality života člověka, jako například zdraví.

Pro sledování úrovně bydlení jsou důležité náklady bydlen a to, jak moc ty náklady ovlivňují finanční stav domácnosti. Také jsou důležitým faktorem různé vlastnické formy bydlení – nájemní, vlastnické či družstevní.

Pro měření stavu kvality bydlení lze použít následující indikátory.

Spojené s náklady:

- Srovnání počtů domácností žijících ve vlastním obydlí s počtem domácností pronajímacích.
- Podíl výdajů na bydlení (náklady na bydlení, služby, vybavení domácnosti, opravy a údržbu) na celkových příjmech domácnosti.
- Podíl pronajímajících domácností, jejichž obydlí celkově stojí více než 40 % příjmu této domácnosti (40 % - extrémní míra nákladů na bydlení).

Indikátory týkající se kvality obytného prostředí a environmentálních dopadů:

- Průměrná obytná plocha na jednoho člověka

- Existence vybavení k základní potřebě (toaleta, koupelna, teplá voda)
- Přelidněnost (nedostatek prostoru a soukromí)
- Úroveň spokojenosti s bydlením
- Jiné (Hojsík, 2018)

3.2.8 Integrace cizinců

Podle ministerstva práce a sociálních věcí integrace cizinců je proces postupného začlenění cizinců do společnosti, jehož cílem je oboustranně přínosné a nekonfliktní soužití integrovaných cizinců a dané společnosti. (mpsv.cz, 2020)

Základní důvody pro integraci cizinců jsou

- potřeba opustit zemi (něco hrozí, válka nebo pronásledování ze strany státu aj.)
- zájem o integraci do konkrétní země (studium, práce, rodina aj.).

(Evropský parlament, 2020)

Nejčastějšími důvody pro získání dlouhodobého víza pro pobyt v jiné zemi jsou práce, studium nebo svatba/partnerství. V závislosti na stavu (student, zaměstnanec nebo partner/manžel, manželka) právní předpisy země stanoví pro cizince určitá práva a povinnosti, například nutnost absolvovat určité kurzy nebo omezení pracovní doby, minimální mzdu nebo možnost založit si vlastní podnik, vzít si půjčku.

V České republice se povolení k pobytu pro občany třetích zemí vydává za konkrétním účelem. Největší počet imigrantů (přes 40 %) tvoří cizinci přijíždějící za účelem práce nebo podnikání. Druhou velkou skupinou (kolem 28 %) jsou přijíždějící z rodinných důvodů. Skupina se skoro stejným počtem (přes 21 %) jsou studenti ze zahraničí. Kolem 8 % cizinců se sem přestěhuje z humanitárních důvodů (stav na rok 2018).

Občané EU při pobytu do 90 dnů mají svobodu volného pobytu. Kdyby měli zájem zůstat v ČR dlouhodobě či trvale, měli by se obrátit na Ministerstvo vnitra ČR a požádat o potvrzení o přechodném pobytu a po 5 letech mohou žádat o trvalý pobyt. (cizinci.cz, 2018)

Při speciálních výběrových průzkumech migrace obyvatelstva se zkoumají životní podmínky migrantů před a po přestěhování, jejich různé sociálně-demografické charakteristiky. Selektivní průzkumy mohou poskytnout informace o potenciální migraci tak, že položí otázku o záměru změnit bydliště.

3.2.9 Ekologie města

Rozhodně ekologie města velmi působí na celý život každého člověka. Nemusím mluvit o nezbytné potřebě pitné vody, čistého vzduchu či rostlin aj. To jsou ty faktory, bez kterých tělo nemůže normálně fungovat. Když jsou základní potřeby uspokojeny, vzniká potřeba zelení ve městech, živé přírody, vody ke koupání atd.

Urbanizace je jedním z hlavních zdrojů ekologických problémů v planetárním měřítku. Města zabírají asi 1 % obydlené země, koncentrují téměř 50 % světové populace. Shluk lidí a zaměření průmyslu v omezeném prostoru vede k prudkému nárůstu vlivu na přírodu. Míra urbanizace se zvyšuje, předpokládá se, že v roce 2050 bude 70 % obyvatel planety žít ve městech.

Ekologie má vliv na zdraví člověka, na fyzické a také na psychické. Víme, že zdraví je nejdůležitějším faktorem života. Proto je velice důležité chránit své zdraví, jak je to jen možné. Mnoho lidí žijících v průmyslových městech se znečištěným vzduchem a vodou má velké problémy se zdravím, zejména ve srovnání s lidmi žijícími vedle přírody, v poměrně čistých městech.

Lidé, kteří tráví spoustu času v přírodě, mají nejen lepší zdraví a žijí déle, ale i se jim lépe pracuje, zvyšuje se jim nálada, lépe se koncentrují a mají lepší paměť. (Kotecký, 2018)

Důležité faktory ekologie města jsou tyto:

- Počet obyvatel (počet osob bydlících na území obce)
- Potraviny (poměr živočišných a rostlinných potravin)
- Spotřeba vody
- Výstavba (zastavěné a ostatní plochy, obytné plochy)
- Spotřeba energie (spotřeba elektřiny, paliva, tepla)
- Doprava (osobní transport, veřejná doprava, letecká a železniční doprava)
- Odpady a zboží (produkce směsného komunálního odpadu, vytríděný odpad)
- Biokapacita (orná půda, lesní půda, vodní plochy atd.)

Kvalitu ekologie lze chápat jako množství zelených ploch a přírodních zdrojů města. (ci2.co.cz, 2014)

3.2.10 Demografické ukazatele

Důležité demografické ukazatele jsou tyto:

- Počet obyvatel
- Věková struktura
- Střední délka života
- Počet živě narozených dětí
- Počet zemřelých
- Počet manželství
- Počet rozvodů
- Emigrace
- Imigrace

Na jejich základě se vytvářejí deriváty a vypočtené ukazatele, které umožňují komplexně charakterizovat strukturu a pohyb obyvatelstva, sociálně-demografické procesy.

Přesné údaje o počtu a složení obyvatelstva a demografických procesech přináší sčítání lidu. Sčítání lidu je proces shromažďování demografických a sociálních údajů, které charakterizují každého obyvatele země nebo území v určitém okamžiku.

Program sčítání lidu zahrnuje poměrně široké spektrum informací o každé osobě, včetně demografických znaků (pohlaví, datum a místo narození, manželství, stav atd.), ekonomických (povolání, odvětví zemědělství a druh ekonomické činnosti, zdroj finančních prostředků pro existenci atd.), všeobecného nebo odborného vzdělávání (počet let vzdělávání nebo úroveň vzdělání, vstup do školy atd.) a také etnické znaky (národnost, mateřský jazyk, hovorový jazyk atd.). Zohledňuje se také složení domácností a rodin.

Při sčítání lidu je přijat princip sebeurčení, tj. informace nejsou získávány z dokumentů, ale ze slov lidí. To umožňuje získat takové informace, které může sdělit pouze samotný dotazovaný. Jednotlivé údaje shromážděné a zapsané v prepisovacích listech státní statistické úřady převedou na neosobní souhrnné údaje o počtu osob s těmito nebo jinými hodnotami zohledněnými při sčítání lidu.

Indikátor demografického zatížení je generalizovaná kvantitativní charakteristika věkové struktury obyvatelstva, která ukazuje zatížení společnosti neproduktivním obyvatelstvem. Počítají, jako obvykle, následující ukazatele demografického zatížení: poměr celkového počtu dětí, počtu osob v důchodovém věku a obyvatel v produktivním věku.

Přirozený pohyb populace je charakterizován ukazateli počtu narozených, zemřelých, manželství, rozvodů a relativními ukazateli vypočtenými na jejich základě.

Celková míra porodnosti se vypočítává jako poměr počtu narozených žijících v kalendářním roce k průměrnému ročnímu počtu obyvatel. Průměrný roční počet obyvatel se vypočítává jako aritmetický průměr z údajů na začátku daného a začátku příštího roku.

Celkové poměry úmrtnosti se vypočítávají jako poměr počtu zemřelých v kalendářním roce k průměrnému ročnímu počtu obyvatel.

4 Praktická část

4.1 Úvod

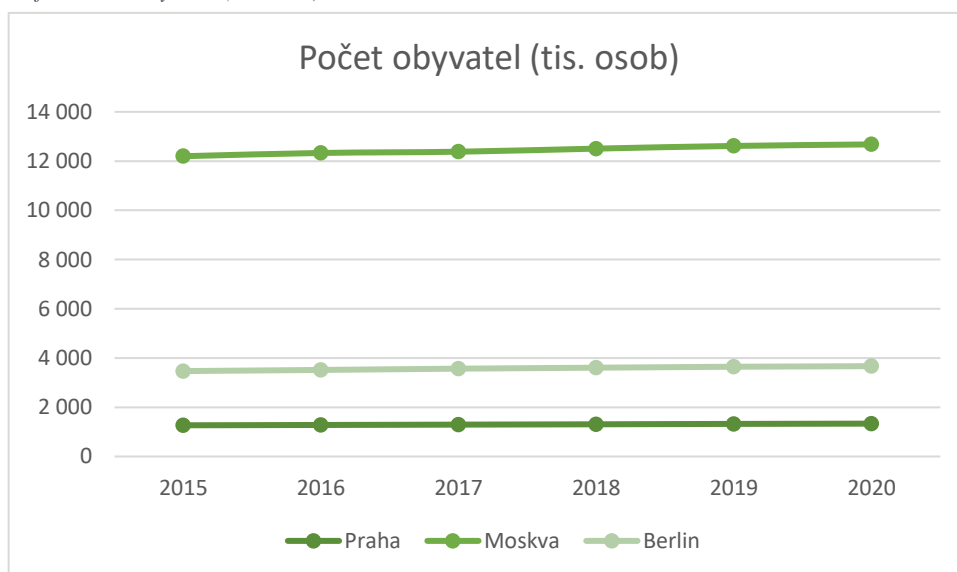
Pro měření životní úrovně (příp. kvality života) jsem zvolila hlavní město České republiky – Prahu, hlavní město Ruska – Moskvu a hlavní město Německa – Berlín. Tato tři města se podle mých představ výrazně liší, pro tato zjištění jsem se obrátila k přesným statistickým ukazatelům. V různých zemích se některá měření provádějí různě, proto bohužel nelze srovnávat úplně všechna požadovaná kritéria.

4.2 Demografické ukazatele

Rozloha Prahy, Moskvy a Berlína se výrazně liší. Rozloha Prahy je 496 km², Berlína 891 km², Moskva má 2 561,5 km². Z toho vyplývá, že rozloha Prahy tvoří méně než 20 % rozlohy Moskvy. Je to obrovský rozdíl, a proto většinu ukazatelů můžeme porovnat jen v přepočtu na 1 000 obyvatel apod.

Hustota obyvatelstva se také výrazně liší. V Praze na 1 km² připadá 2 691 osoba, zatímco v Moskvě 4 932 osoby, hustota obyvatelstva v Berlíně se blíží Moskvě a je 4 088 osob na km². Tím je dáno, že v Moskvě na stejné rozloze žije přibližně o 1,8krát více obyvatel než v Praze.

Graf 1: Počet obyvatel (tis. osob)

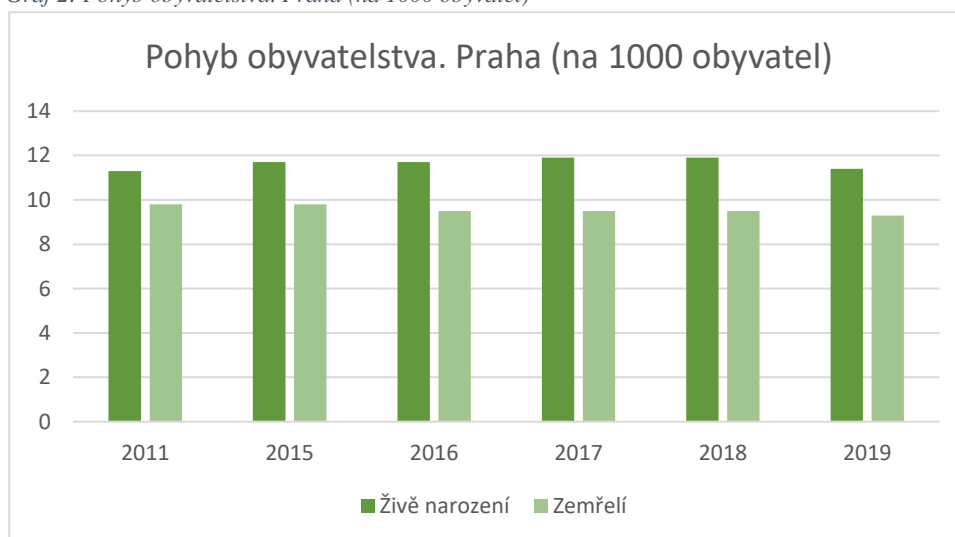


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Celkový počet obyvatel v Praze od roku 2015 do roku 2020 mírně roste, od 1 267 000 obyvatel do 1 335 000, a každý rok se navyšuje o 11 000 – 16 000 osob. Celkový počet obyvatel v Moskvě se výrazně liší. V roce 2015 v Moskvě žije 12 198 000 osob, což je 9,6krát více než v Praze ve stejné období. Počet obyvatel v průběhu let roste a v roce 2020 dosahuje 12 678 000 osob. Každý rok v Moskvě přibývá od 52 000 do 132 000 obyvatel. Největší růst populace je sledován v letech 2016 a 2017, který je přibližně dvakrát větší než v letech 2017 a 2020. Počet obyvatel v Berlíně mírně roste, od 3 469 000 do 3 669 000 osob.

Dle prognózy se počet obyvatel v Praze bude zvětšovat a v roce 2024 může dosáhnout 1 390 000 osob. Růst se předpokládá i v Moskvě a s největší pravděpodobností ve stejném období dosáhne 13 050 000 obyvatel. Co se týče Berlína, počet osob může dosáhnout 3 850 000 obyvatel.

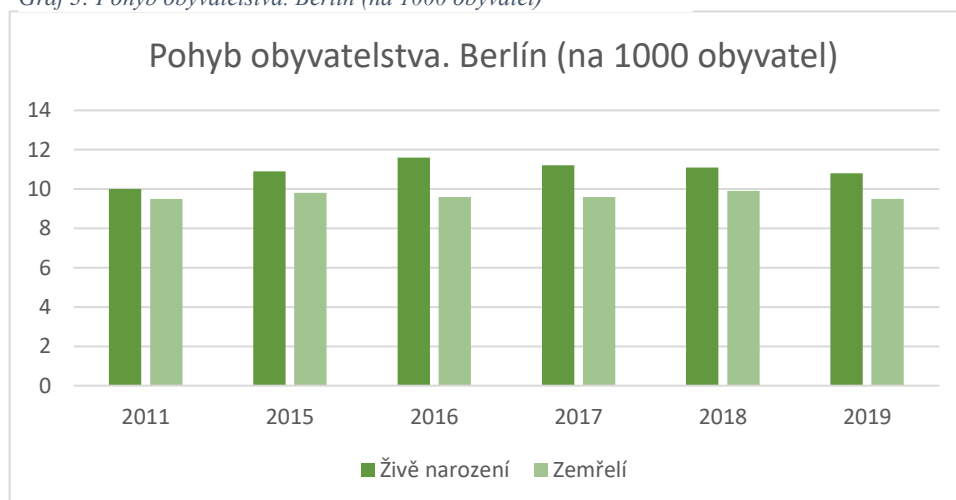
Graf 2: Pohyb obyvatelstva. Praha (na 1000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

V letech 2011 – 2017 počet živě narozených obyvatel v Praze se velice liší od počtu zemřelých. Od roku 2011 do roku 2017 počet živě narozených mírně roste v rozmezí 11,3 až 11,9 (na 1 000 obyvatel), v roce 2018 zůstává stejný, ale v roce 2019 výrazně klesá a dosahuje 11,4 obyvatel. Počet zemřelých od roku 2016 klesá a dosahuje 9,5 obyvatel a zůstává až do roku 2019, ve kterém klesá na 9,3 zemřelých obyvatel (na 1 000 osob).

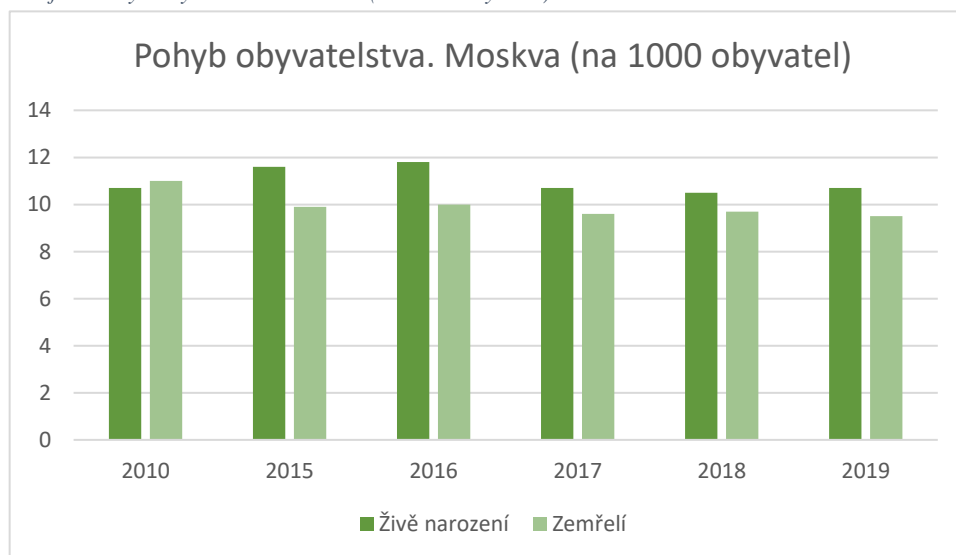
Graf 3: Pohyb obyvatelstva. Berlín (na 1000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

Pohyb obyvatelstva v Berlíně je kladný, počet živě narozených je větší než zemřelých. Počet narozených od roku 2011 do roku 2016 je rostoucí a dosahuje 11,6 osob. V letech 2017 - 2019 je počet narozených klesající a v roce 2019 dosahuje 10,8. Počet zemřelých se skoro nemění a pohybuje v rozmezí 9,5 – 9,9 osob.

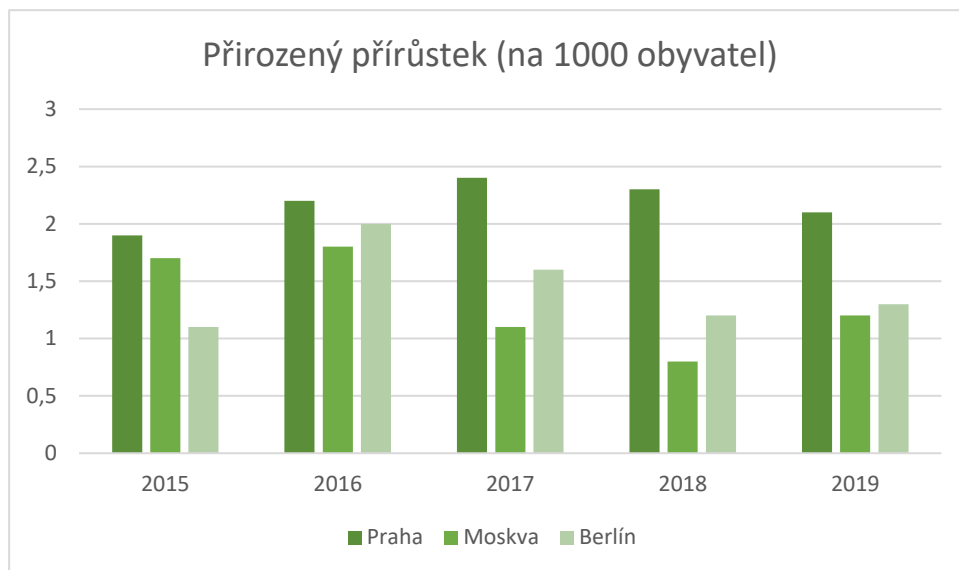
Graf 4: Pohyb obyvatelstva. Moskva (na 1000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

V Moskvě počet narozených osob přesahuje počet zemřelých s výjimkou roku 2010, ve kterém počet zemřelých dosáhl 11 osob, i když se narodilo pouze 10,7. Velký růst živě narozených je sledován v letech 2015 a 2016, po němž následuje pokles. Počet zemřelých v období 2015 – 2019 je stále stejný, jen v roce 2017 klesá na 0,4 osoby.

Graf 5: Přirozený přírůstek (na 1000 obyvatel)

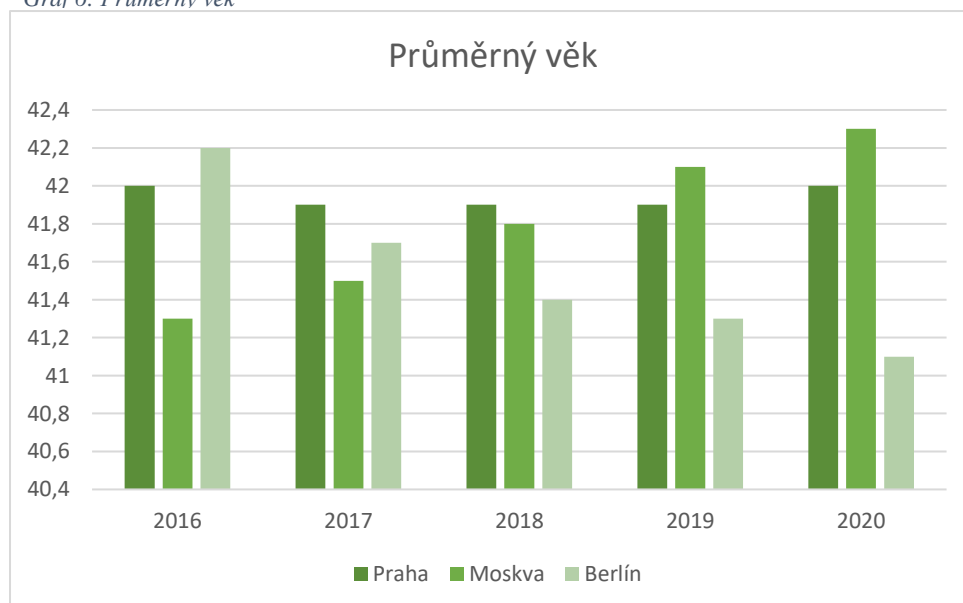


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Ze srovnání přirozeného přírůstku v Praze, Berlíně a Moskvě vyplývá, že v daném období je přírůstek v Praze větší než v ostatních městech a dosahuje až 2,4 osoby. V letech 2016 - 2019 je přirozený přírůstek v Berlíně větší než v Moskvě a kolísá mezi 1,2 a 2 osobami.

Dle prognózy se přirozený přírůstek obyvatel Prahy bude zvyšovat a v roce 2023 dosáhne 2,3 osoby. V Moskvě je méně optimistická prognóza – pokles o 0,25 osob. V Berlíně se také předpokládá pokles, ale o 1 osobu.

Graf 6: Průměrný věk

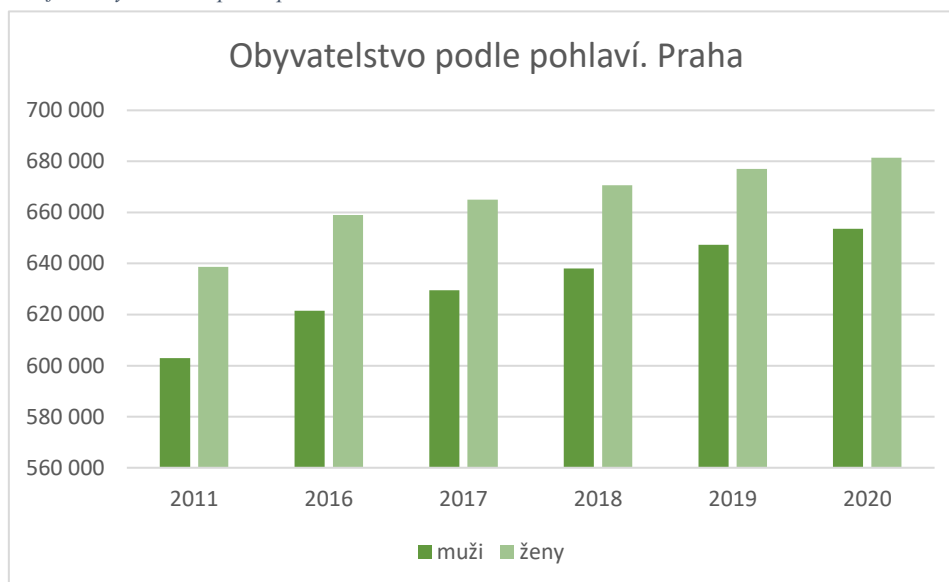


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Průměrný věk obyvatel Prahy ve sledovaném období je docela stabilní a pohybuje se mezi 41,9 až 42 roky. Opačným příkladem je situace v Moskvě, do roku 2020 průměrný věk roste a každý rok se zvětšuje o 0,2 – 0,3 a v roce 2020 dosahuje nejvyššího bodu – 42,3 roky. V Berlíně jde průměrný věk opačným směrem a klesá ze 42,2 na 41,1 roku.

Lze předpovědět růst průměrného věku v Moskvě na 43,5 let v roce 2024. V Praze se dle prognózy skoro nic nezmění. Zatímco v Berlíně se předpokládá pokles na 40 let.

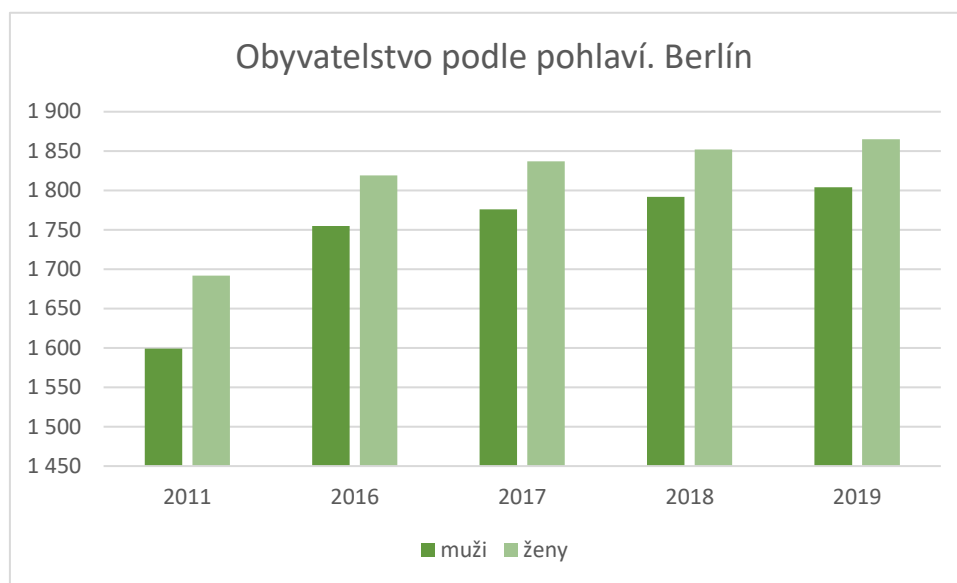
Graf 7: Obyvatelstvo podle pohlaví. Praha



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Při rozdělení obyvatelstva podle pohlaví je větší počet žen než mužů v období 2011 – 2020 typický pro Prahu. Jak počet žen, tak počet mužů v průběhu let neustále roste. Počet žen jde z 638 677 osob a dosahuje 653 654 osoby v roce 2020. Počet mužů v roce 2011 dosahuje 602 987 osob a roste do počtu 653 654 obyvatel.

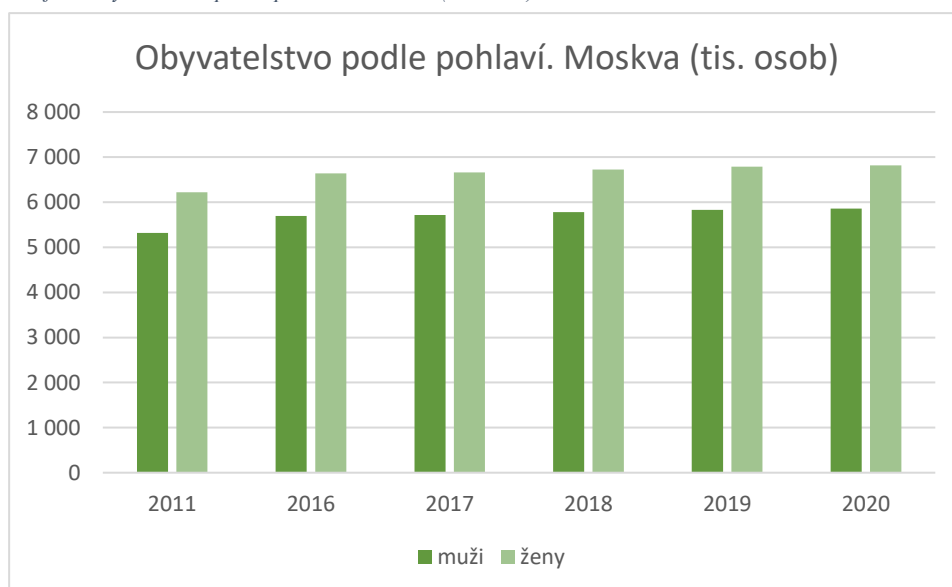
Graf 8: Obyvatelstvo podle pohlaví. Berlín



Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

V Berlíně počet žen v období 2011 - 2019 roste a dosahuje až 1 865 218 osob. Počet mužů ve městě také roste, ale nepřekračuje počet žen. Maximální počet mužů je 1 804 273 v roce 2019.

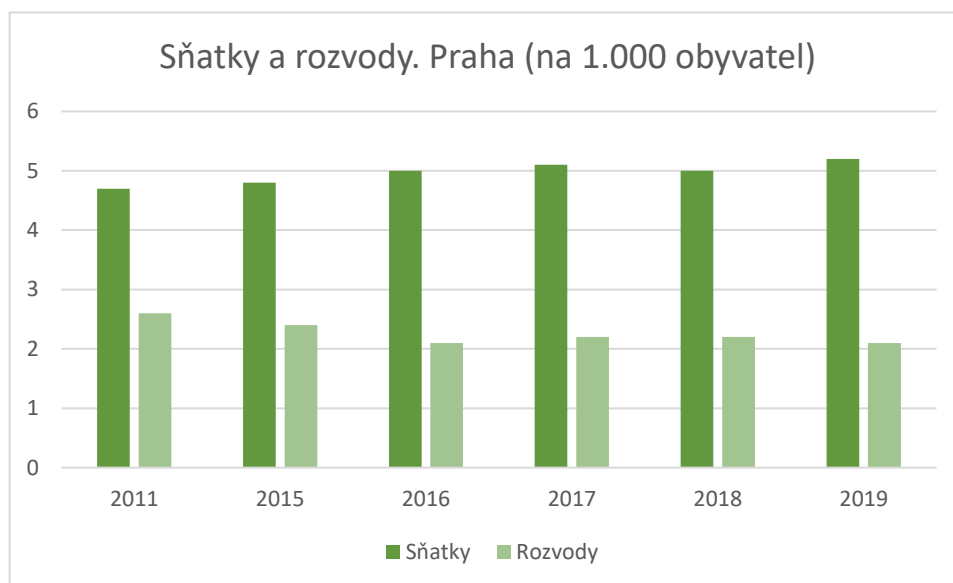
Graf 9: Obyvatelstvo podle pohlaví. Moskva (tis. osob)



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

V Moskvě je stejně sledován větší počet žen než mužů, který v průběhu let roste. Počet žen začíná na 6 219 000 a dosahuje 6 820 000. Počet mužů v roce 2011 je 5 322 000 a v roce 2020 dosahuje počtu 5 858 000 osob.

Graf 10: Sňatky a rozvody. Praha (na 1 000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Počet sňatků (v přepočtu na 1 000 obyvatel) v Praze výrazně převyšuje počet rozvodů. Do roku 2017 počet sňatků mírně roste do 5,1, zatím je sledován malý pokles v roce 2018 a následný růst v roce 2019, kdy dosahuje největší hodnoty – 5,2. Největší počet rozvodů je sledován v roce 2011 – 2,6 a v roce 2015 – 2,4. V rozmezí let 2016 a 2019 se počet pohybuje mezi 2,1 a 2,2.

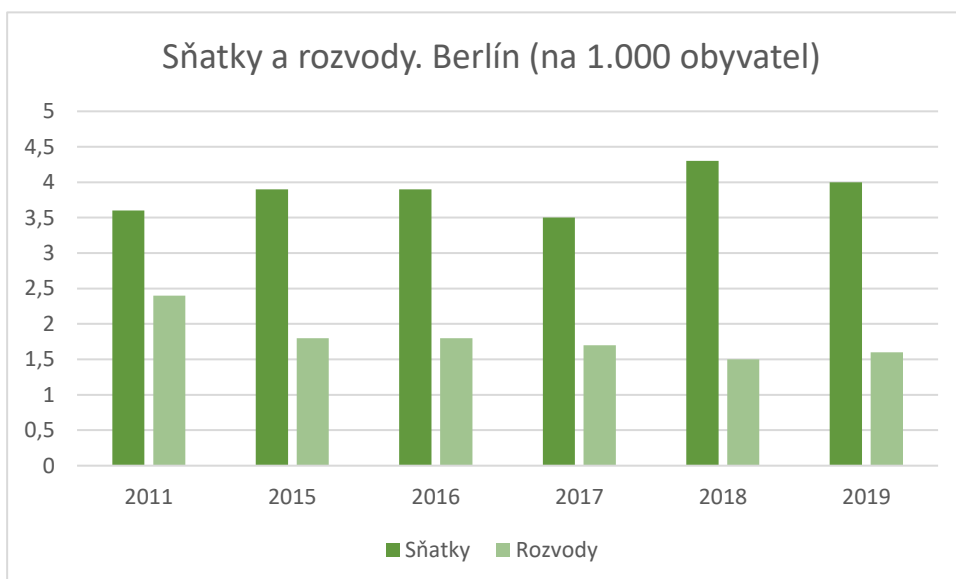
Graf 11: Sňatky a rozvody. Moskva (na 1 000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

Počet sňatků v Moskvě značně převyšuje počet rozvodů, ale v průběhu let je sledován nestabilní pokles. Zatímco počet rozvodů se stejně jako v Praze v sledovaném období mírně mění, ale ne více než o 1 bod, pohybuje se mezi 3,9 a 3,5. Největší počet sňatků je sledován v roce 2015 – 8,1. Nejmenší počet pro Moskvu je v roce 2018 – 6, ale i přesto tento počet překračuje největší počet sňatku v Praze (5,2).

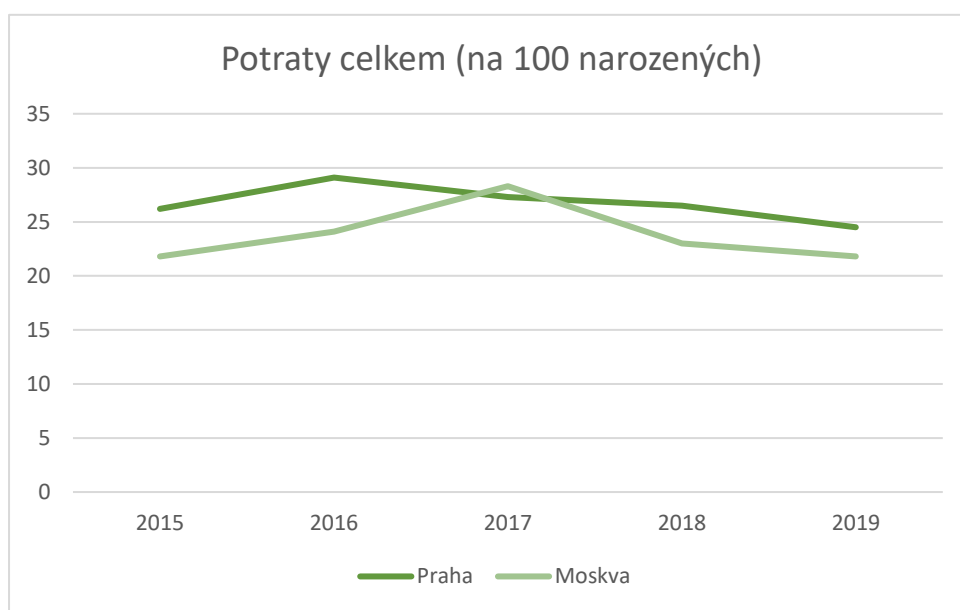
Graf 12: Sňatky a rozvody. Berlín (na 1 000 obyvatel)



Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

Počet sňatků v Berlíně kolísá mezi 3,6 až 4 sňatky na 1 000 obyvatel. Počet rozvodů je výrazně menší a kromě toho má klesající tendenci od roku 2011 do roku 2018 a dosahuje 1,5. V roce 2019 je sledován malý růst na 1,6.

Graf 13: Potraty celkem (na 100 narozených)

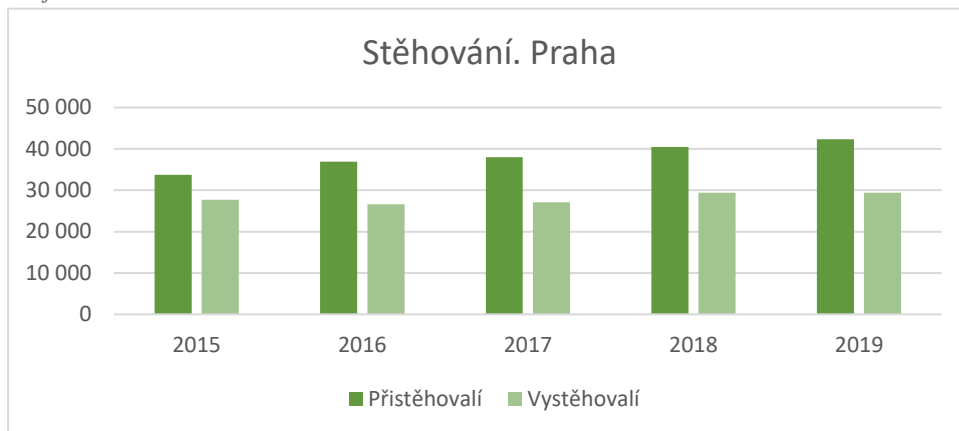


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat

Data ohledně počtu potratů v Berlíně nejsou k dispozici. Počet potratů v Praze převyšuje počet v Moskvě, výjimku tvoří rok 2017, kde je sledován velký růst potratů v Moskvě, po němž následuje pokles. Největší počet potratů v Praze je 29,1 (na 100 narozených), v Moskvě je 28,3. Nejmenší počet v Praze je 24,5, zatímco v Moskvě – 21,8.

4.3 Stěhování

Graf 14: Stěhování. Praha

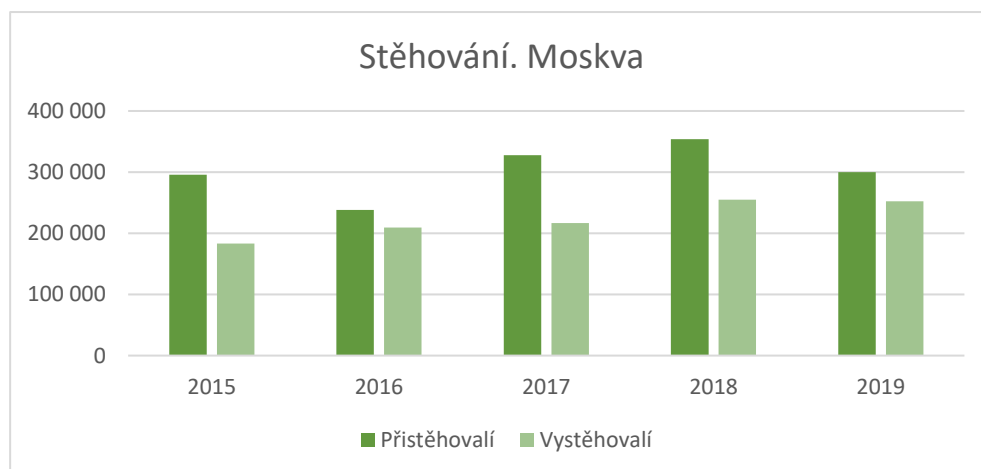


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Počty osob, které se přistěhovaly a vystěhovaly, a jejich porovnání je dobrým ukazatelem kvality života ve městě. V období 2015 – 2019 je sledován postupný růst celkového počtu osob, které se přistěhují do Prahy. Začíná se z 33 711 osob a v roce 2019 dosahuje největšího počtu – 42 328 osob. Počet obyvatel, které opouštěli město, je v daném období vždy menší, než je počet lidí, kteří se tam dostali. Nejméně obyvatel se vystěhovalo v roce 2016 – 26 630, nejvíce v roce 2019 – 29 438 osob.

Dle prognózy se počet přistěhovalých v průběhu let bude zvětšovat a v roce 2023 může dosáhnout počtu 50 000 osob. Počet odjíždějících je také rostoucí a ve stejném roce může nabýt hodnoty 32 500 lidí.

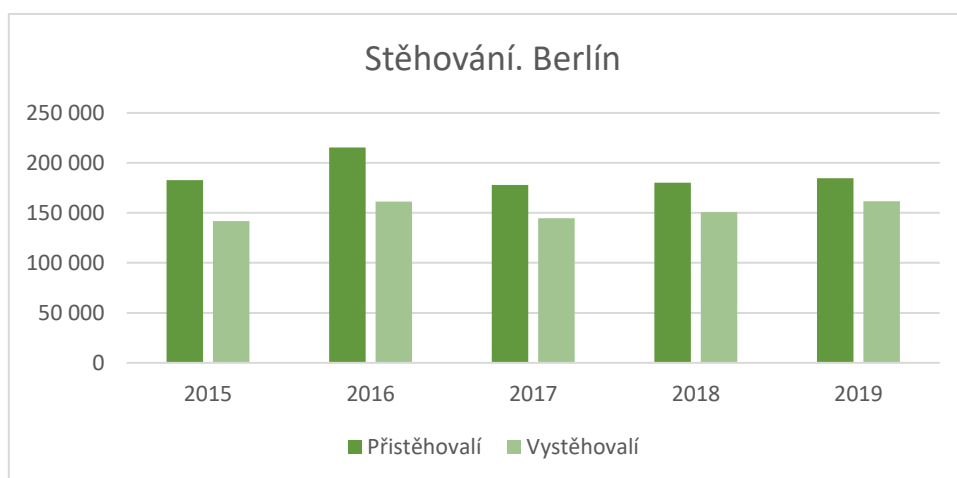
Graf 15: Stěhování. Moskva



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

Situace v Moskvě je více proměnlivá, ale je stále počet přistěhovaných osob větší. V roce 2018 se přistěhovalo 254 929 osob, což je nejvíce. V roce 2016 nastává situace, kdy jsou počty přistěhovaných a vystěhovaných velice blízko, 238 202 a 209 150 osob, ale jsou blízko jen v porovnání se stavem v Moskvě v jiných letech. Pro Prahu by takový počet znamenal opravdu více. Počet vystěhovaných v průběhu let mírně roste, z výjimkou roku 2019, ve kterém ten počet nepatrně klesl.

Graf 16: Stěhování. Berlín

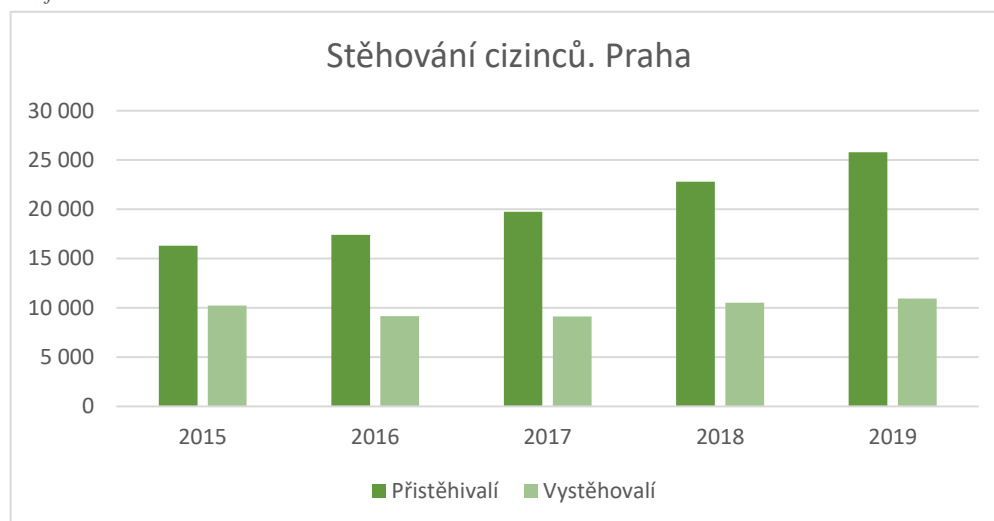


Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

V Berlíně v období 2015 – 2019 se počty přistěhovaných a vystěhovaných skoro nemění, s výjimkou roku 2016, ve kterém je sledován růst přistěhovaných od 182 778 do 215 588 osob, vystěhovaných od 141 694 do 161 440 osob.

Dle prognózy lze očekávat pokles počtu přistěhovaných do Berlína, který dosáhne 125 000 osob v roce 2023. Počet vystěhovaných se skoro nezmění a v roce 2023 se předpokládá 145 000 osob.

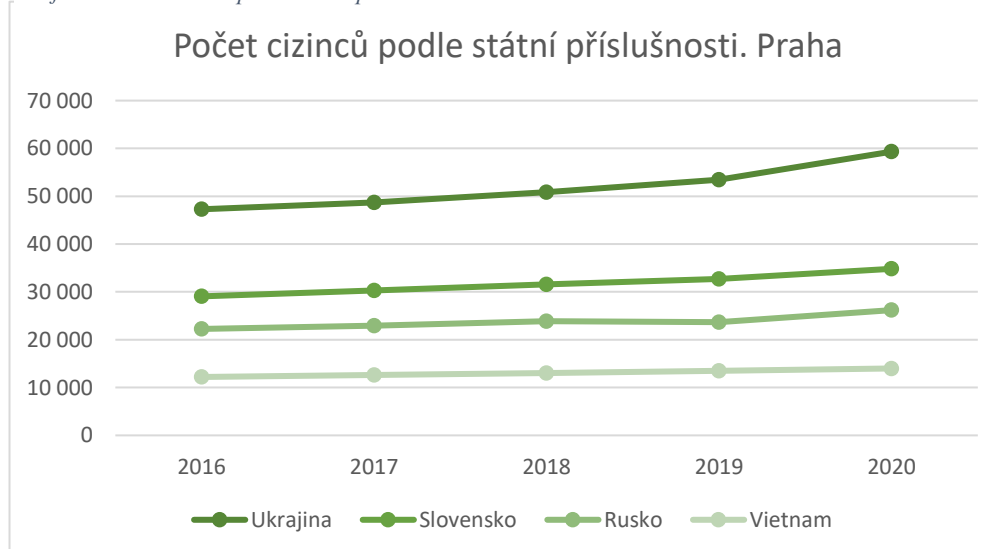
Graf 17: Stěhování cizinců. Praha



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Počet přistěhovaných cizinců do Prahy v průběhu let neustále roste a v roce 2019 dosahuje počtu 25 789 osob, každoročně se vystěhuje z Prahy od 9 000 do 11 000 osob.

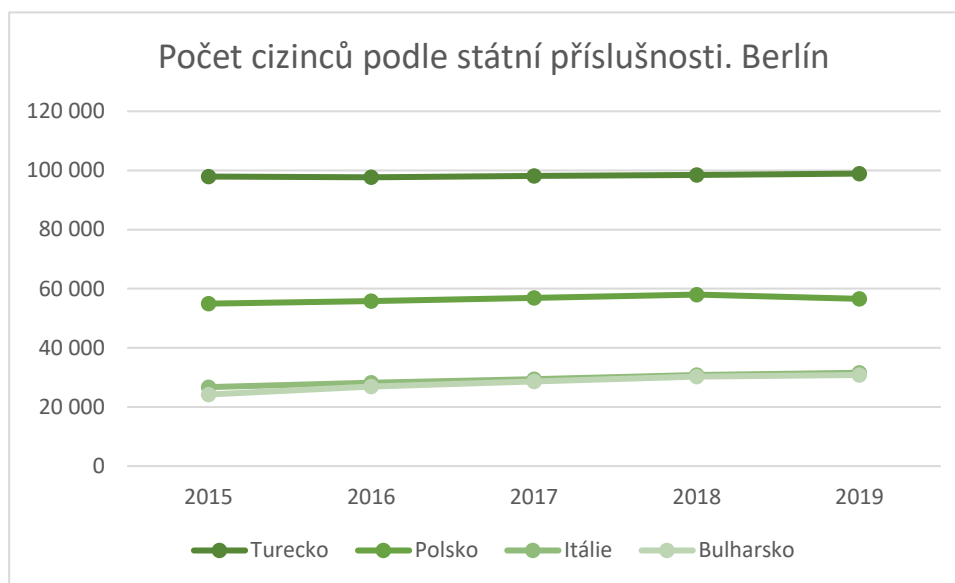
Graf 18: Počet cizinců podle státní příslušnosti. Praha



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Nejvíce lidí se přestěhuje do Prahy z Ukrajiny a každý rok ten počet roste. V roce 2020 dosahuje největší hodnoty – 59 324, což je skoro 1,7 krát větší než počet přistěhovalců ze Slovenska, 2,3krát více lidí než z Ruska a 4,2krát větší než z Vietnamu. Počet přibývajících osob z každé země v průběhu let roste, ale největší růst patří Ukrajině.

Graf 19: Počet cizinců podle státní příslušnosti. Berlín



Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

Většinu cizinců v Berlíně tvoří občané Turecka, jejichž počet roste a v roce 2019 dosahuje 98 940 osob. Na druhém místě jsou občané Polska, jejichž počet dosahuje 56 583 osob v roce 2019. Počet osob z Itálie a Bulharska je skoro stejný a v roce 2019 dosahuje 31 573 a 30 824 osob.

Graf 20: Stěhování cizinců. Moskva



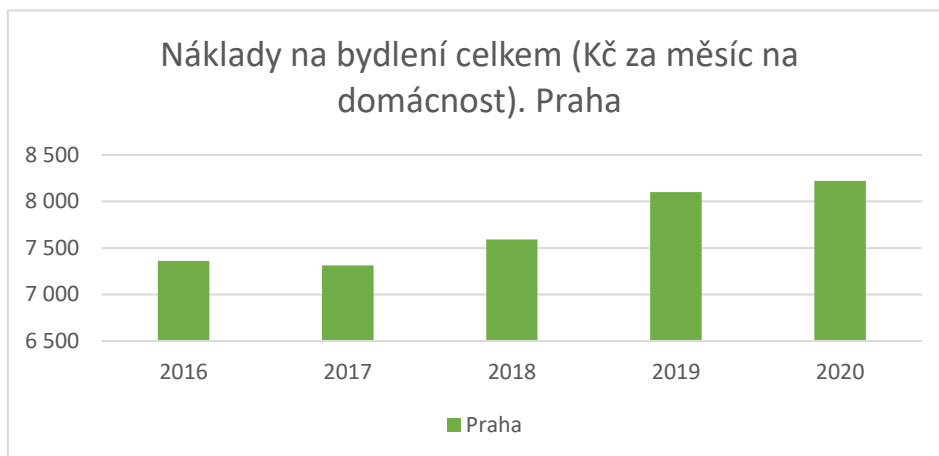
Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

Informace o stěhování cizinců v Moskvě jsou statistickým úřadem Moskvy poskytovány pouze pro období 2018 – 2019, ve kterém můžeme sledovat významný pokles přistěhovalých z 38 824 na 25 769. Počet osob, které se vystěhovaly, zůstává skoro stejný.

4.4 Bydlení

Ukazatele bydlení v Moskvě nejsou sledovány stejnými metody jako v Praze, proto bude těžké porovnat dané oblasti. Ale jde dobře sledovat, jak se zlepšuje či zhoršuje situace v Praze v průběhu let.

Graf 21: Náklady na bydlení celkem (Kč za měsíc na domácnost). Praha

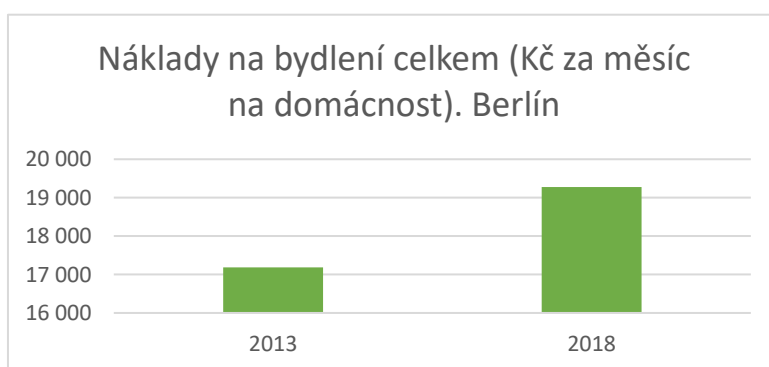


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Náklady na bydlení v Praze se neustále zvyšují od roku 2017, ve kterém nabývají hodnoty 7 313 Kč za měsíc na domácnost. V roce 2020 náklady dosahují největší hodnoty – 8 221 Kč. V roce 2016 jsou menší než v roce 2017.

Lze prognózovat růst nákladů na bydlení na 9 000 Kč v roce 2023.

Graf 22: Náklady na bydlení celkem (Kč za měsíc na domácnost). Berlín

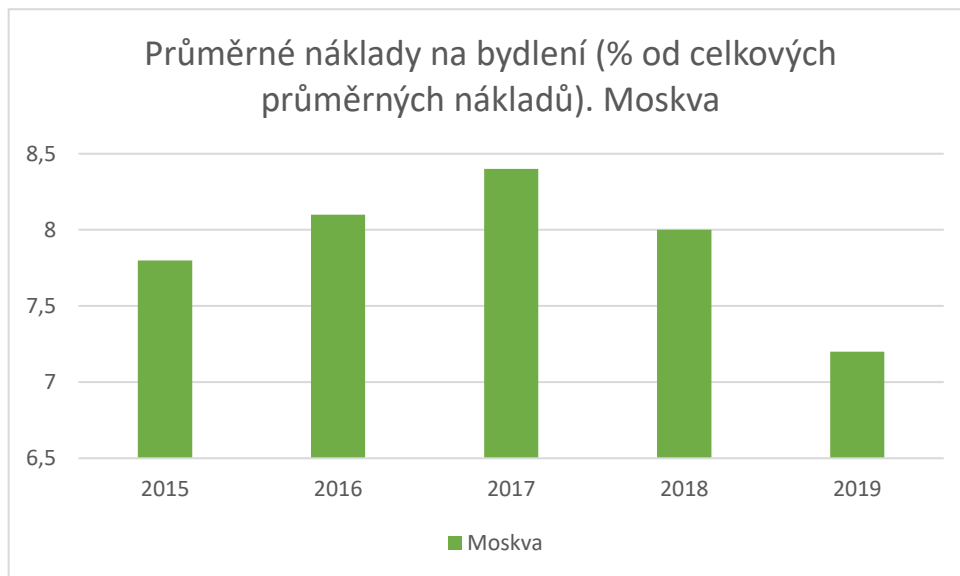


Zdroj dat: vlastní zpracování, statistik-berlin-brandenburg

Náklady na bydlení v Berlíně jsou dostupné pouze pro rok 2013, ve kterém jsou 17 187 Kč, a pro rok 2018, ve kterém je sledován velký růst na 19 278 Kč. Z toho lze říct,

že náklady na bydlení v Berlíně jsou přibližně 2,25krát větší než v Praze. Částky jsou vypočteny přibližně.

Graf 23: Průměrné náklady na bydlení (% od celkových průměrných nákladů). Moskva

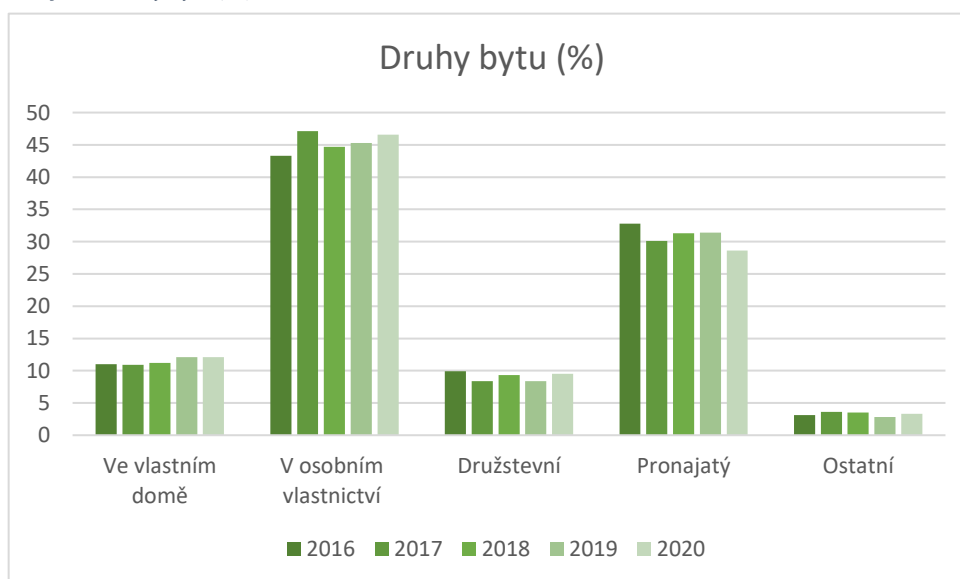


Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

Průměrné náklady na bydlení v Moskvě jsou vypočteny jako procento z celkových průměrných nákladů. Můžeme sledovat růst nákladů od roku 2015, který se prodlouží do roku 2017. Po roce 2017 je sledován velký pokles, až do roku 2019.

Předpokládá se, že náklady na bydlení v Moskvě klesnou na 6,9 % v roce 2023.

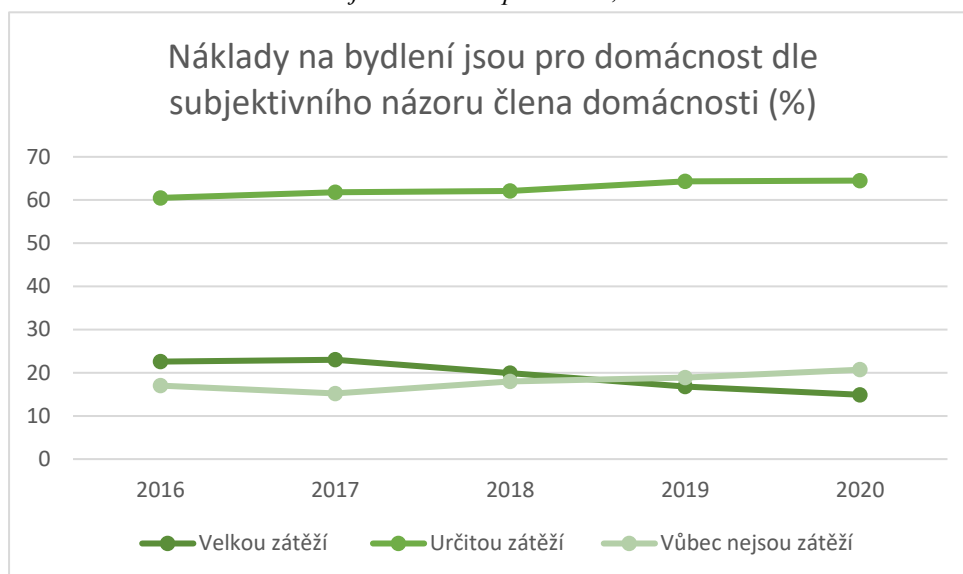
Graf 24: Druhy bytu (%)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Na grafu je krásně vidět, že největší počet lidí má být v osobním vlastnictví, což je určitě dobrým ukazatelem. Ten počet měl velký růst v roce 2017 a dosáhl 47,1 %, klesl v roce 2018 na 44,7 %, potom následuje mírný růst. Na druhém místě je dle počtu pronájem, který se pohybuje mezi 28,6 a 32,8 %, a klesá v letech 2017 a 2020. Vlastní a družstevní bydlení má shodné procento lidí (8,4 – 12,1 %). V ostatních typech bytů bydlí kolem 3 %.

Graf 25: Náklady na bydlení jsou pro domácnost dle subjektivního názoru člena domácnosti (%)
Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

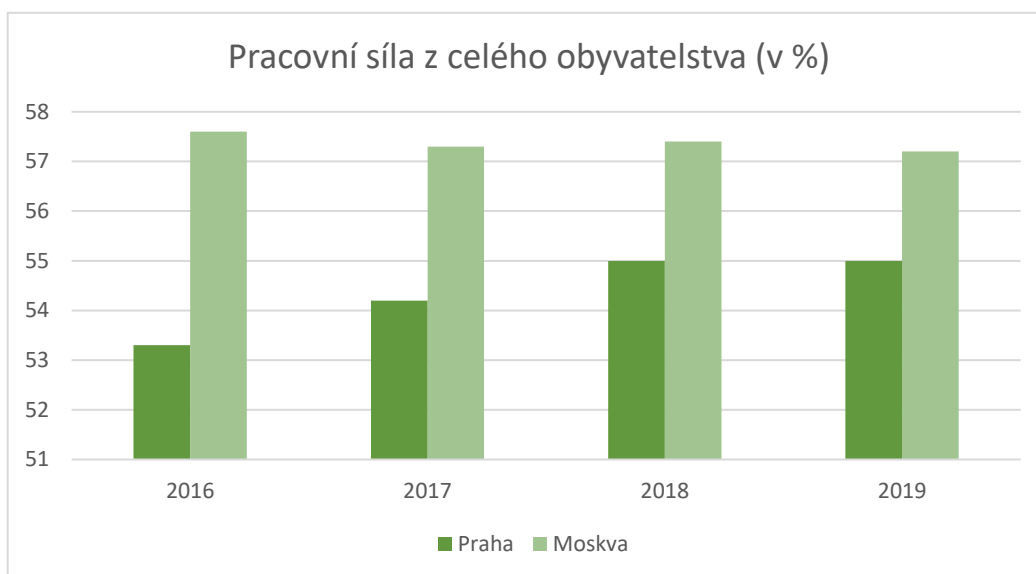


V Praze je sledován subjektivní názor obyvatelstva na náklady spojené s bydlením. Dobrým ukazatelem je sledovaný růst počtu lidí, pro které náklady na bydlení vůbec nejsou zátěží, a pokles obyvatel, pro které je to velkou zátěží. Počet osob, pro něž je to určitou zátěží, v průběhu let mírně roste.

4.5 Zaměstnanost

Ekonomicky aktivní populace v Praze v letech 2016 – 2019 roste a nabývá hodnot od 678 600 do 723 000 osob. V Moskvě množství pracovní síly klesá v roce 2017, kdy nabývá hodnoty 7 195 000 osob, a začíná růst v období 2018 – 2019, kdy největší počet dosahuje přes 7,3 milionů. Počet ekonomicky aktivních obyvatel v Berlíně není k dispozici.

Graf 26: Pracovní síla z celého obyvatelstva (v %)

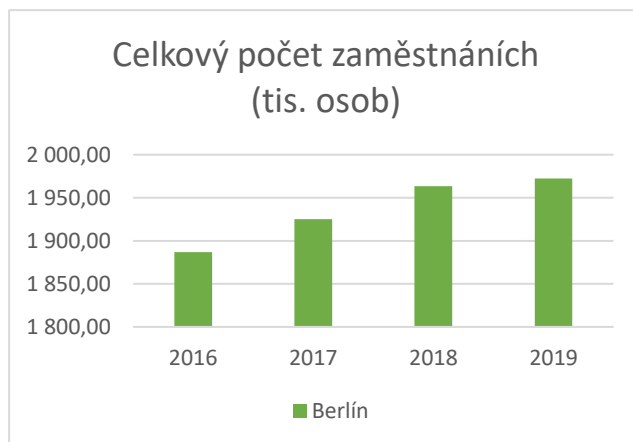


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat

Procento pracovní síly v Moskvě z celého obyvatelstva se pohybuje mezi 57,2 a 57,6 % a mírně klesá. Ekonomicky aktivní populace v Praze v roce 2016 tvoří 53,3 % a od té doby roste, v letech 2018 - 2019 je stejná a tvoří 55 % celého obyvatelstva města.

Dle prognózy je procento pracovní síly v Praze rostoucí a v roce 2022 může dosáhnout 57 %. Zatímco v Moskvě se předpokládá pokles na 56,8 %.

Graf 29: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Berlín



Graf 28: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Praha



Graf 27: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Moskva

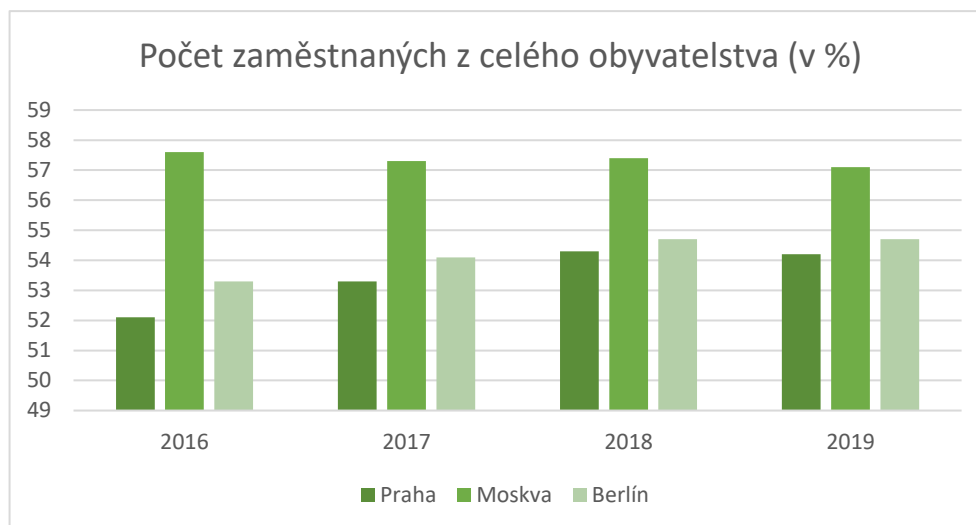


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Celkový počet zaměstnaných v Praze se pohybuje mezi 663,3 a 713,6 tis. osob a v průběhu let roste. Celkový počet zaměstnaných v Moskvě nabývá největší hodnoty, 7 208,4 tisíc osob. V Berlíně je ten indikátor rostoucí a v roce 2019 dosahuje počtu 1 972,3 zaměstnaných osob.

Kvůli velkému rozdílu celkového počtu obyvatel daných měst je potřeba zjistit vztah počtu zaměstnaných k počtu obyvatel.

Graf 30: Počet zaměstnaných z celého obyvatelstva (v %)

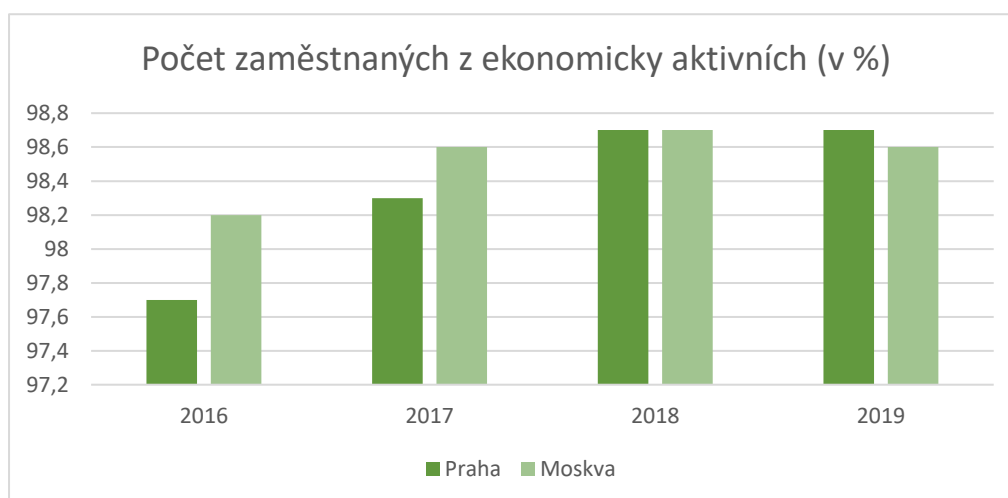


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Počet zaměstnaných z celého obyvatelstva v Moskvě je větší než v ostatních sledovaných městech a v období 2016 – 2019 je klesající. V roce 2016 nabývá hodnoty 57,6 % a ke konci sledovaného období je 57,1 %, což je stále větší než nejvyšší počet zaměstnaných v Praze – 54,3 v roce 2018. Nejmenší procent zaměstnaných v Praze je v roce 2016 a rovna se 52,1 %. V Berlíně je ten počet rostoucí a v roce 2019 je 54,7 %.

Lze očekávat růst počtu zaměstnaných v Praze na 99,7 % v roce 2022. Stejný růst dle prognózy je v Moskvě do 99 %. V Berlíně se také předpokládá růst na 81% v roce 2022.

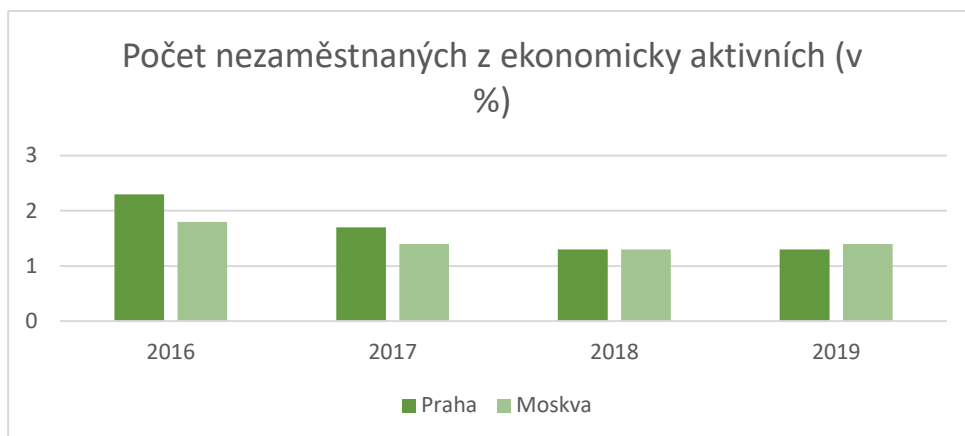
Graf 31: Počet zaměstnaných z ekonomicky aktivních (v %)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat

Situace se výrazně mění, když se podíváme na počet zaměstnaných z ekonomicky aktivních obyvatel. V Praze procento zaměstnaných postupně roste a nabývá hodnot od 97,7 do 98,7. V Moskvě je procento zaměstnaných od roku 2016 do roku 2018 rostoucí a vyšší než v Praze. Ale v roce 2019 klesá a dosahuje 98,6 %.

Graf 32: Počet nezaměstnaných z ekonomicky aktivních (v %)

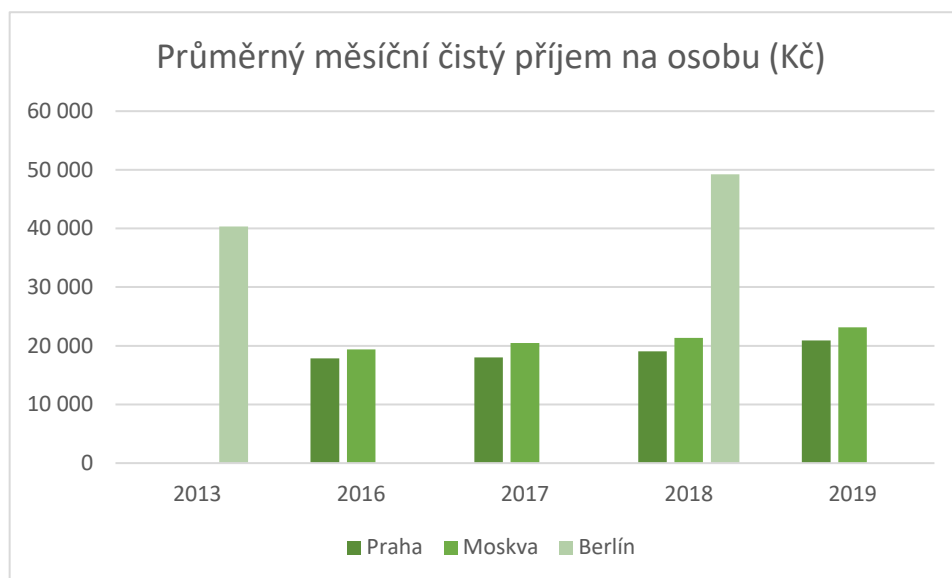


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat

Je také poměrně důležité sledovat počet nezaměstnaných z celého počtu ekonomicky aktivních obyvatel. V Praze i v Moskvě v letech 2016 a 2017 počet klesá a procento nezaměstnaných v Praze převyšuje Moskvu. V roce 2018 procento nezaměstnaných v obou městech je stejný a rovná se 1,3 %. V roce 2019 v Moskvě počet nezaměstnaných mírně roste.

4.6 Příjmy

Graf 33: Průměrný měsíční čistý příjem na osobu (Kč)

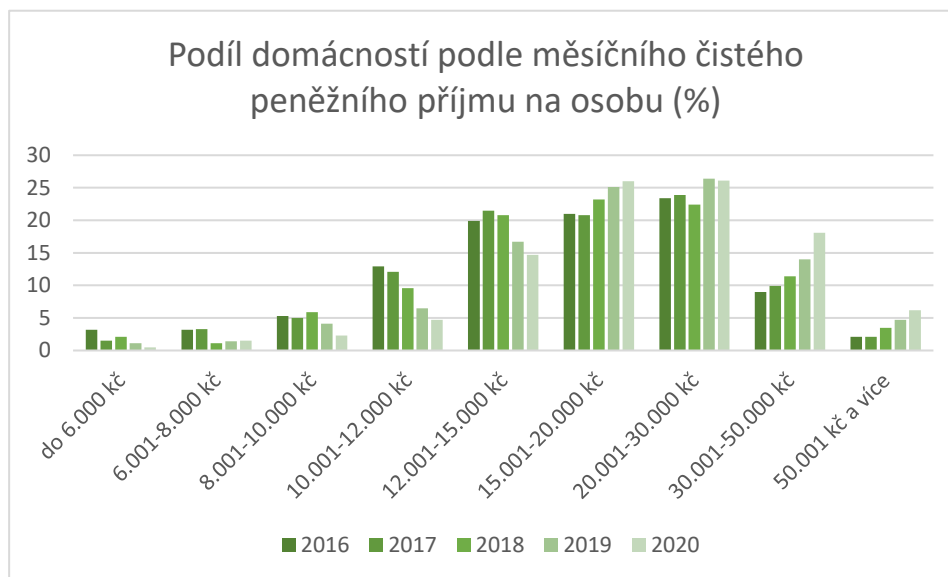


Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Průměrné měsíční čisté příjmy v Moskvě a Berlíně jsou vypočteny přibližně. Ve všech sledovaných městech je příjem rostoucí. Na jednu osobu v Praze se připadá 17 858 Kč měsíčně v roce 2016 a v roce 2019 dosahuje 20 919 Kč. Nejmenší příjem v Moskvě je 19 376 Kč v roce 2016, ale největší dosahuje 23 141 Kč měsíčně v roce 2019. Zatímco v Berlíně se velikost příjmů výrazně liší, i když jsou k dispozici data pouze ze 2 roky, v roce 2013 nabývá hodnoty přibližně 40 315 Kč, v roce 2018 se rovná 49 215 Kč, což jsou skoro dvakrát větší než příjmy v Moskvě.

Dle prognózy měsíční čistý příjem v Praze v roce 2022 dosáhne výše 23 000 Kč. V Moskvě čistý příjem dosáhne 27 000 Kč měsíčně.

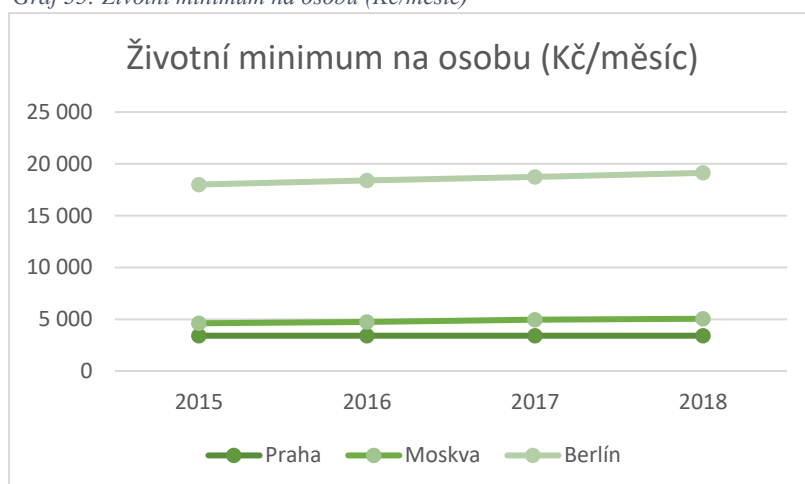
Graf 34: Podíl domácností podle měsíčního čistého peněžního příjmu na osobu (%)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

V Praze můžeme sledovat podíl domácností podle výše čistého měsíčního příjmu. V letech 2016 – 2017 a 2019 – 2020 největší počet lidí má příjem 20 001 – 30 000 Kč. V roce 2018 větší procento lidí má nižší příjem 15 001 – 20 000 Kč. V průběhu let klesá počet osob s příjmy 0 až 15 000 Kč a roste počet obyvatel, kteří vydělávají 30 001 a více, což je velmi dobrým statistickým ukazatelem. Znamená to, že se zvětšují průměrné příjmy obyvatel.

Graf 35: Životní minimum na osobu (Kč/měsíc)



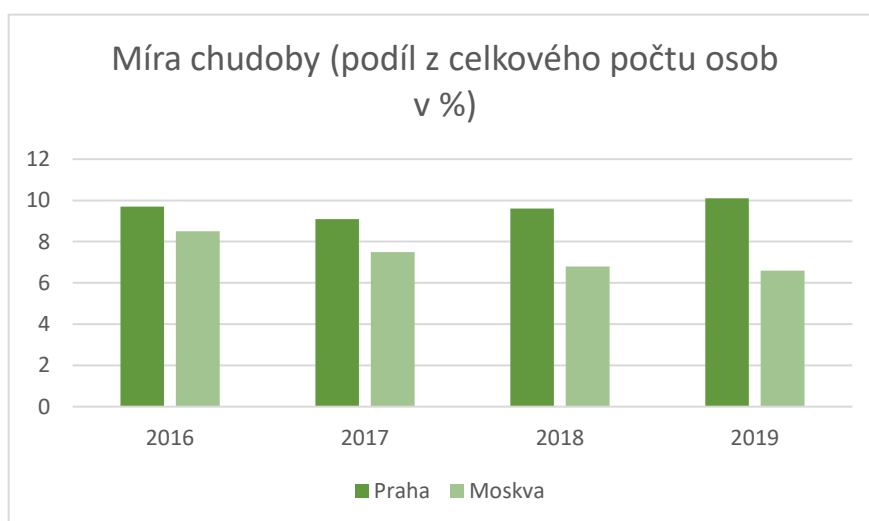
Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Životní minima na osobu v Moskvě a Berlíně jsou vypočteny přibližně.

Pro splnění všech základních potřeb každý měsíc člověk potřebuje příjem ve výši životního minima. V období 2015 – 2019 jsou výše životního minima v Praze a Moskvě shodné ve srovnání s Berlínem, v Praze se tato výše nemění a je 3 410 Kč, v Moskvě je rostoucí a v roce 2018 dosahuje 5 410 Kč. Životní minimum v Berlíně je v průběhu let rostoucí a v roce 2018 dosahuje přibližně 19 125 Kč, což je 5,6krát větší než v Praze a 3,8krát větší než v Moskvě.

4.7 Chudoba

Graf 36: Míra chudoby (podíl z celkového počtu osob v %)



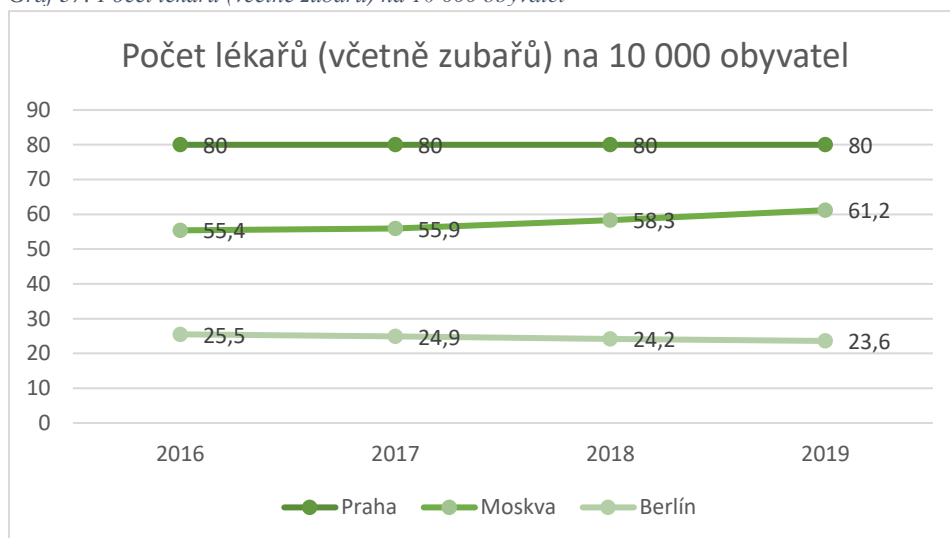
Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat

Data za Berlín nejsou k dispozici. Míra chudoby z celkového počtu obyvatel je jedním z nejdůležitějších ukazatelů životní úrovně města. Lze sledovat, že v Moskvě je menší počet obyvatel pod hranicí příjmové chudoby a v průběhu let ten počet klesá a z 8,5 % se zmenšuje na 6,6 %. V Praze je situace horší. V roce 2017 míra chudoby klesá, ale v letech 2018 a 2019 roste a dosahuje 10,1 %.

V Praze se předpokládá růst míry chudoby na 10,5 % v roce 2022. Zatímco v Moskvě ve stejném období lze očekávat pokles na 4,7 %.

4.8 Zdravotnictví

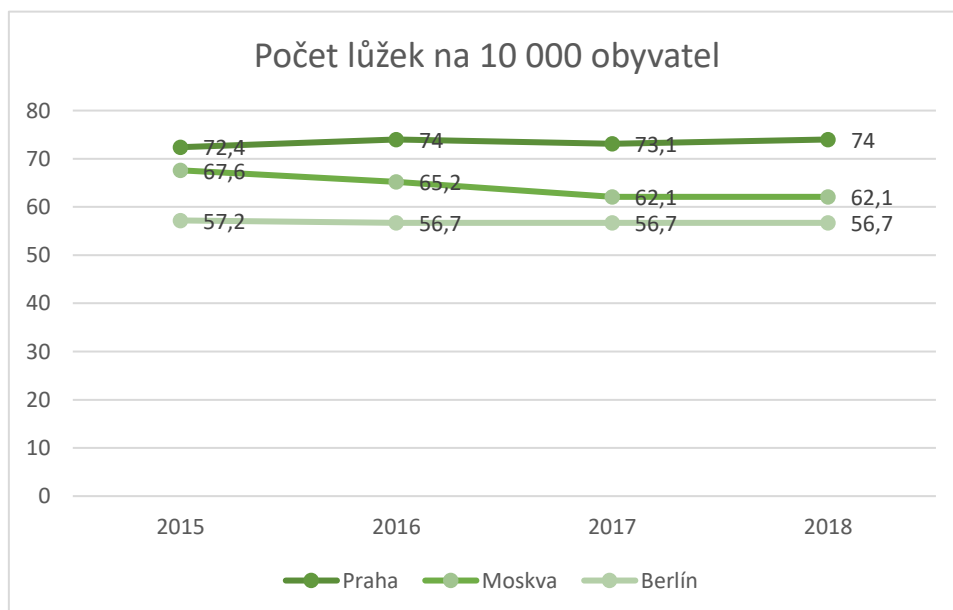
Graf 37: Počet lékařů (včetně zubařů) na 10 000 obyvatel



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Počet lékařů na 10 000 obyvatel v Praze je výrazně větší než v Moskvě a Berlíně a v období 2016 – 2019 se nemění, jde o 80 lékařů. V Moskvě je tento počet menší, ale v průběhu let roste, v roce 2016 se rovná 55,4 lékařům a v roce 2019 dosahuje hodnoty 61,2 lékařů. Nejmenší počet lékařů na 10 000 obyvatel je v Berlíně a kromě toho má klesající tendenci. V roce 2016 je v Berlíně 25,5 lékařů a tento počet klesá na 23,6 (v roce 2019).

Graf 38: Počet lůžek na 10 000 obyvatel



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Následujícím důležitým faktorem je počet lůžek v nemocnicích na stejný počet obyvatel. Ve srovnání měst dle daného indikátoru také vede Praha, pohybuje se mezi 72,4 a 74 lůžky. Statistika v Moskvě není tak optimistická, je menší než v Praze a má i klesající tendenci. Nejvyššího hodnoty dosahuje v roce 2015 – 67,6 lůžek. K roku 2017 se počet snižuje až na 62,1 lůžek a pro rok 2018 zůstává stejný. Ale nejmenší počet lůžek je v Berlíně, v roce 2015 to bylo 57,2 a v letech 2016 – 2018 se ten počet se rovná 56,7.

4.9 Bezpečí

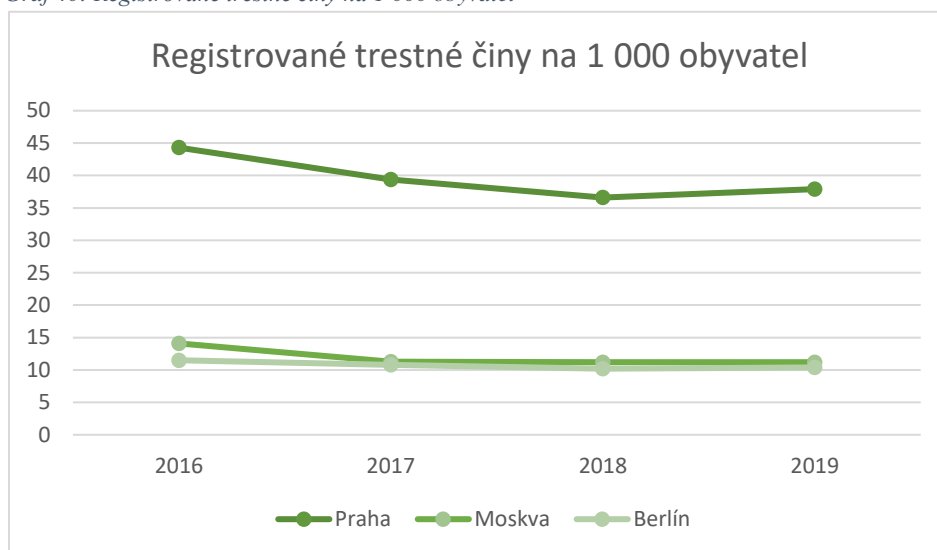
Graf 39: Registrované trestné činy



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Celkový počet registrovaných trestných činů v Moskvě je mnohem větší a nejvyššího počtu dosahuje v roce 2016 – 173 898. V roce 2017 ten počet klesá a dosahuje svého minima ve sledovaném období – 140 134, po poklesu následuje méně aktivní růst. Počet registrovaných trestných činů v Praze se pohybuje v rozmezí 56 432 a 47 601. V Berlíně je tento počet nejmenší a od roku 2016 (40 494) klesá na 37 857 činů v roce 2019.

Graf 40: Registrované trestné činy na 1 000 obyvatel



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Pro objektivní srovnání měst v oblasti bezpečí je důležité počet trestných činů přepočítat na 1 000 obyvatel. Z toho vyplývá, že je v Praze registrován více než třikrát větší počet trestných činů. Nejvyšší počet je sledován v roce 2016, kdy dosahuje hodnoty 44,3. Nejmenší počet se objevuje v roce 2018 a rovná se 36,6 činům.

V Moskvě je největší počet registrovaných trestných činů v roce 2016 – 14,1 na 1 000 obyvatel. Dále je sledován pokles a pohyb kolem 11,2 činů. Počet trestných činů v Berlíně je shodný s Moskvou a klesá od 11,5 do 10,4.

Graf 41: Hospodářská kriminalita (ze všech trestných činů v %)



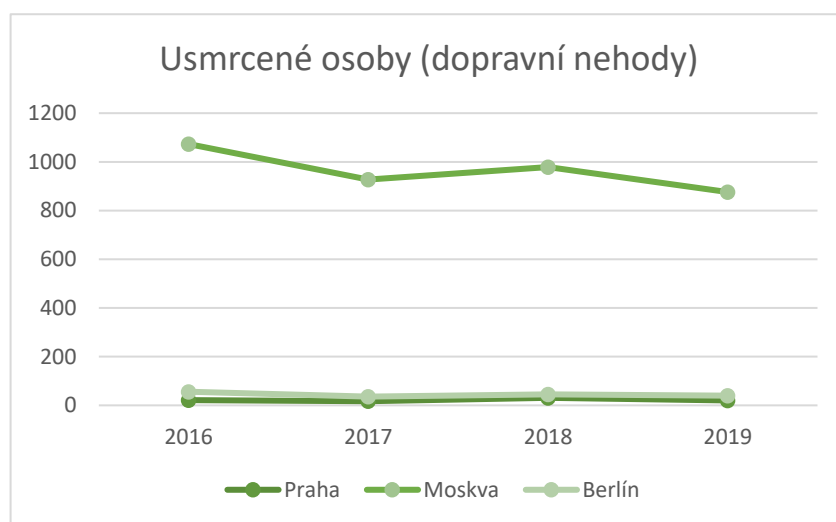
Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Ze všech trestných činů lze zdůraznit procento, které se týká hospodářské kriminality. V Praze je toto procento mnohem větší než v Moskvě a tvoří 12,6 – 13,5 % ve sledovaném období (2016 – 2019). V Moskvě toto procento v průběhu let roste na hodnotu 1,8 %

4.10 Doprava

Počet dopravních nehod se týká nejen oblasti dopravy, ale i oblasti bezpečí. V tomto počtu je sledován obrovský rozdíl mezi Prahou, Moskvou a Berlínem. Na 10 000 obyvatel v Praze se objevilo 180 nehod v roce 2016 a tento počet v průběhu let klesá a v roce 2019 dosahuje počtu 163 dopravních nehod. V Moskvě se tento počet skoro nemění a kolísá mezi 7,2 a 7,4. Největší počet dopravních nehod je sledován v Berlíně, kde kolísá mezi 400 a 405 nehodami.

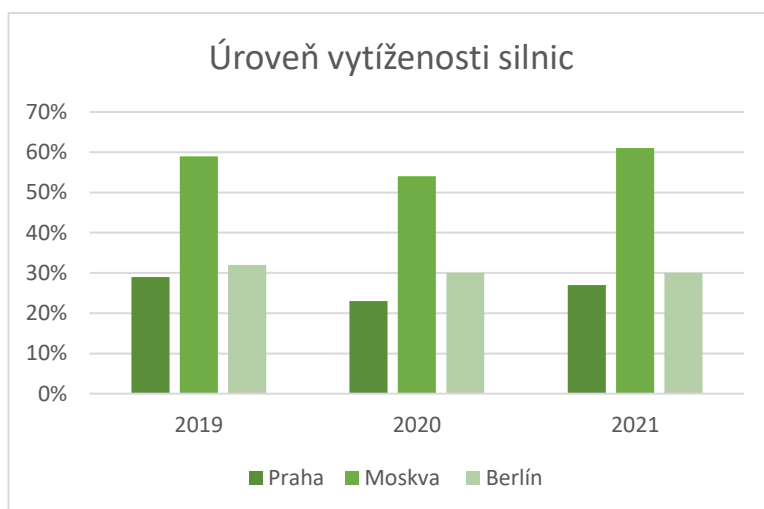
Graf 42: Usmrcené osoby (dopravní nehody)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, mosstat, statistik-berlin-brandenburg

Situace se výrazně mění při zjištění počtu usmrcených osob kvůli dopravním nehodám. V Praze se ta hodnota mění od 17 osob do 31 každoročně. V Berlíně je tento počet větší a v roce 2016 dosahuje 56 osob, ale v roce 2019 klesá na 40. Zatímco v Moskvě se jedná o výrazně větší čísla, je sledován pokles od roku 2016, ve kterém se počet usmrcených osob rovná 1 073 a v roce 2019 dosahuje 876 osob.

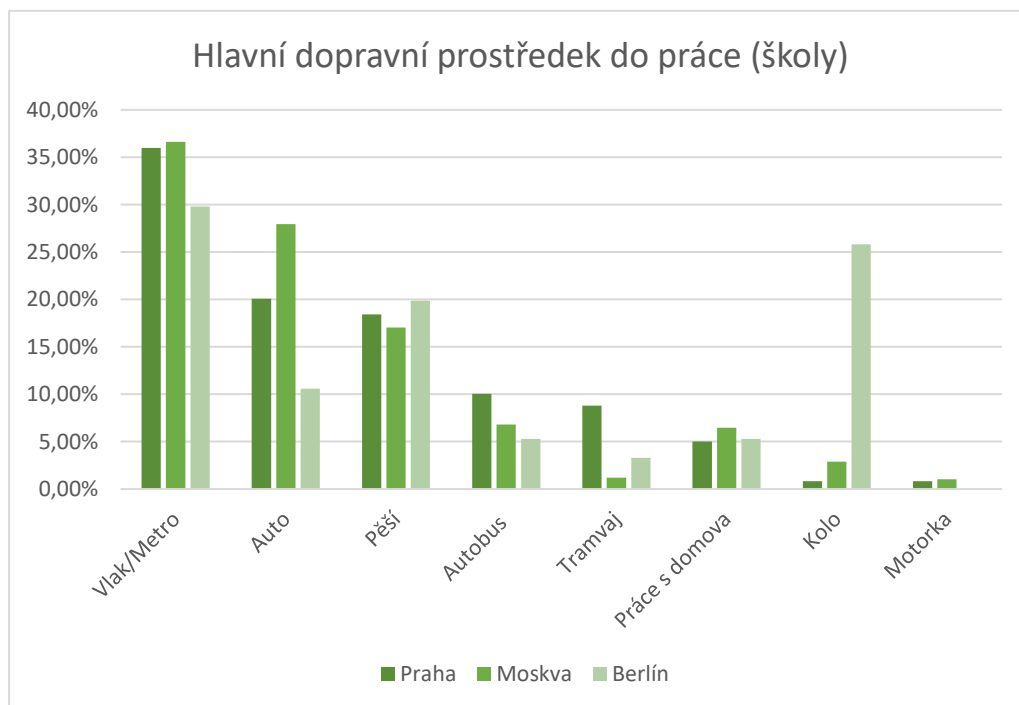
Graf 43: Úroveň vytiženosti silnic



Zdroj dat: vlastní zpracování, TomTom

Můžeme sledovat velký rozdíl úrovně vytiženosti silnic ve sledovaných městech. Moskva převyšuje v tomto počtu Prahu a Berlín každý rok a nabývá hodnot 54 až 61 %. V Berlíně úroveň klesá od 32 do 30 %. V Praze je sledována úroveň vytiženosti silnic mezi 23 a 29 %.

Graf 44: Hlavní dopravní prostředek do práce (školy)



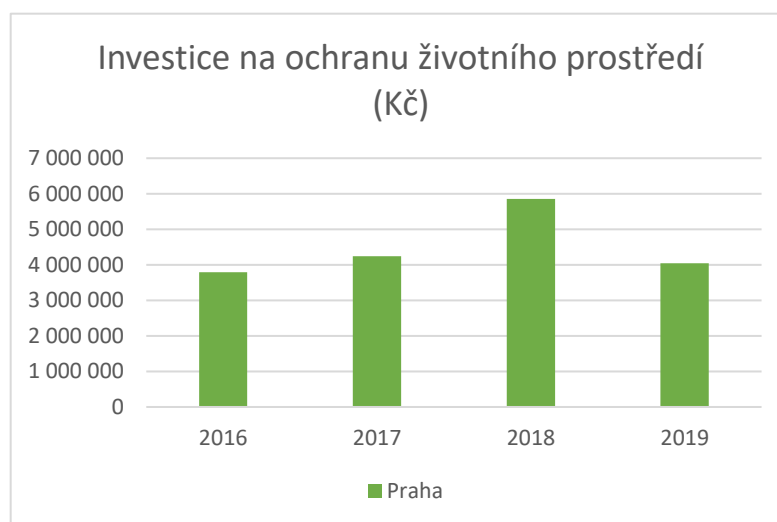
Zdroj dat: vlastní zpracování, TomTom

Pro zjištění kvality dopravy ve městě je dobrým indikátorem to, jaký dopravní prostředek si obyvatel vybírá pro svou cestu do práce (školy). Největší počet lidí ve všech městech preferuje vlak/metro. Auto si zvolí 27,9 % obyvatel Moskvy, v Praze se ten počet rovná 20 %, zatímco v Berlíně pouze 10,6 %. Na třetím místě ze způsobů dopravy pro všechna města je chůze. Silně se odlišuje počet obyvatel Berlína, kteří preferují kolo, ti tvoří 25,8 %, zatímco v ostatních městech kolo používají pouze 0,8 – 2,9 %. V Praze je počet lidí používajících tramvaj třikrát větší než v ostatních městech. Motorka je nejméně preferovaný dopravní prostředek pro všechna města.

4.11 Ekologie

Ekologie města je velice významným faktorem, který působí na zdraví každého obyvatele.

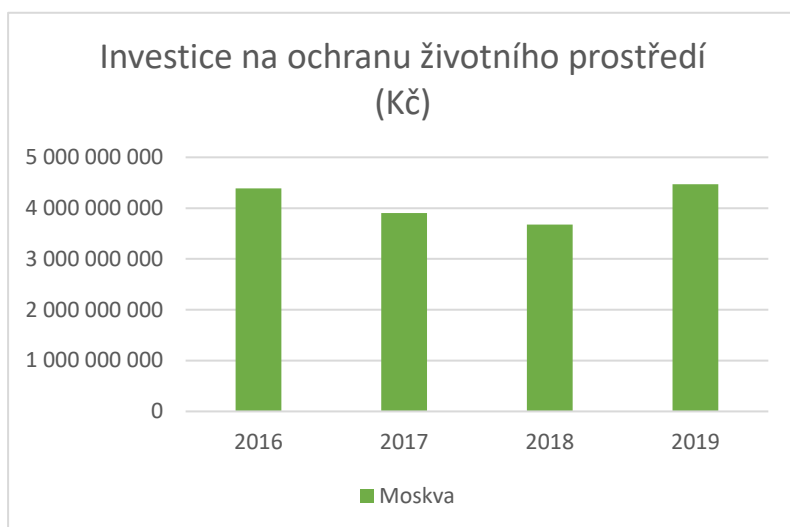
Graf 45: Investice na ochranu životního prostředí (Kč)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

V Praze od roku 2016 do roku 2018 počet investic na ochranu životního prostředí významně roste, od 3 794 021 Kč až do 5 852 846 Kč. V roce 2019 je sledován pokles na 4 045 350 Kč.

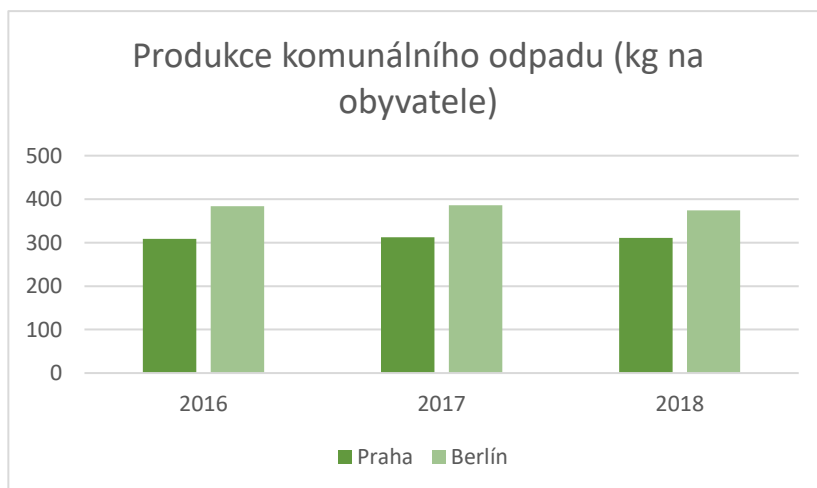
Graf 46: Investice na ochranu životního prostředí (Kč)



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

Ve stejném období v Moskvě lze sledovat opačný trend. Od roku 2016 mají investice hodnotu 4 387 281 250 Kč a začínají klesat do roku 2018, ve kterém dosahuje 3 675 937 500 Kč. V roce 2019 investice dosahují svého maxima ve sledovaném období, částka je 4 467 343 750 Kč. Částky jsou vypočteny přibližně.

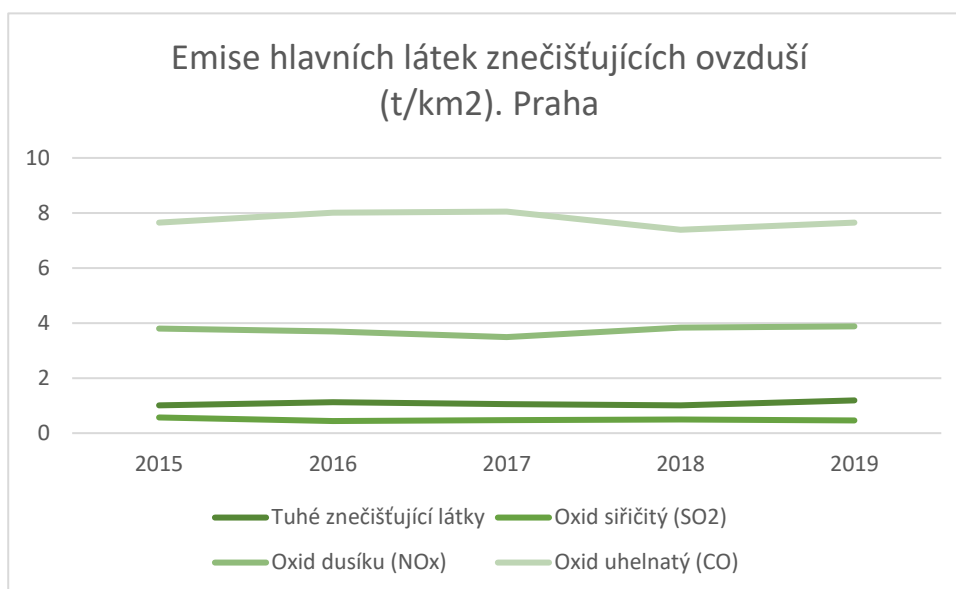
Graf 47: Produkce komunálního odpadu (kg na obyvatele)



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ, statistik-berlin-brandenburg

Data z Moskvy o produkce odpadu nejsou k dispozici. V Praze na jednoho obyvatele připadá 309 – 312 kg komunálního odpadu. V Berlíně je toto množství větší, kolísá mezi 374 a 386 kg.

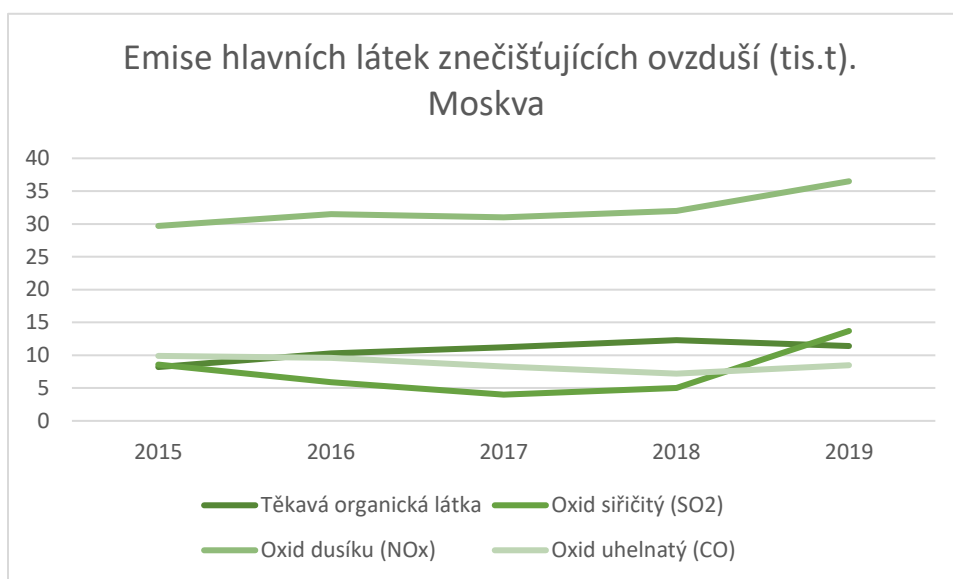
Graf 48: Emise hlavních látek znečišťujících ovzduší (t/km²). Praha



Zdroj dat: vlastní zpracování, ČSÚ

Největší objem emise z hlavních látek znečišťujících ovzduší v Praze patří oxidu uhelnatému (CO), jehož objem roste z 7,65 t/km² v roce 2015 na 8,05 t/km² v roce 2017. V roce 2018 je sledován pokles na 7,39 t/km², následuje růst v roce 2019 na 7,65 t/km². Na druhém místě je oxid dusíku (NO_x), jehož emise od roku 2015 (3,8 t/km²) do roku 2017 klesají a dosahují 3,49 t/km², následuje růst na 3,88 t/km² v roce 2019. Na třetím místě jsou tuhé znečišťující látky, které se pohybují mezi 1,01 a 1,19 t/km². Následuje oxid siřičitý (SO₂), který se v průběhu let osciluje od 0,44 do 0,57 t/km².

Graf 49: Emise hlavních látek znečišťujících ovzduší (tis.t). Moskva



Zdroj dat: vlastní zpracování, mosstat

V Moskvě největší emise znečišťující ovzduší patří oxidu dusíku (NOx), které v průběhu let roste a od roku 2015 (29,7 tis.t) dosahuje 36,5 tis.t v roce 2019. Emise těkavé organické látky jsou rostoucí od roku 2015 (8,2 tis.t) do roku 2018 (12,3 tis.t), v roce 2019 klesají na 11,4 tis.t. Oxid uhelnatý (CO) se pohybuje v rozmezí 7,2 a 9,9 tis.t. Emise oxidu siřičitého (SO2) klesají od roku 2015 (8,6 tis.t) do roku 2017, kde se nabývají hodnot 4 tis.t. Po poklesu následuje obrovský růst na 13,7 tis.t.

5 Závěr

Shrnutím probrané látky teoretické části a praktické části nelze jednoznačně říct, které ze třech měst (Praha, Berlín, Moskva) má lepší kvalitu života. Lze sledovat zlepšení či zhoršení situace v konkrétní oblasti v průběhu let, například v mém výzkumu se to objevilo při zjištění pracovní síly celého obyvatelstva, výsledkem je postupný růst pracovní síly v Praze a postupný pokles pracovní síly v Moskvě.

Z analýzy demografických ukazatelů vyplývá, že celkový počet obyvatel je v každém městě v průběhu let rostoucí a dle prognózy se růst prodlouží. Ve všech třech městech je přirozený přírůstek kladný, ale docela proměnlivý. Průměrný věk roste v Praze a Moskvě, zatímco klesá v Berlíně. Dle pohlaví většinu obyvatel ve všech městech tvoří ženy. A ten počet spolu s počtem mužů v průběhu let postupně roste. Počet sňatků v Moskvě, Praze a Berlíně se také výrazně liší od počtu rozvodů a překračuje ho. A tento počet je rostoucí v Praze a Berlíně, v Moskvě je klesající, počet rozvodů v tomto městě se nemění. Počet potratů v Praze a Moskvě v sledovaném období klesá.

V oblasti stěhování je sledován větší celkový počet přistěhovaných než vystěhovaných ve všech třech městech. A tyto počty jsou rostoucí v Praze, také výrazně roste počet přistěhovaných cizinců. V Moskvě roste jen celkový počet vystěhovaných. V Berlíně tyto počty nejsou příliš proměnlivé, ale lze sledovat mírný růst.

Co se týče bydlení, je zjištěno, že celkové náklady na bydlení v Praze a Berlíně jsou v průběhu let rostoucí, zatímco v Moskvě je sledován pokles v letech 2018 – 2019. V Praze je sledován pokles osob, pro které jsou náklady na bydlení velkou zátěží, a růst počtu osob, pro které to vůbec zátěží není, což je velice krásným subjektivním indikátorem.

Celkový počet zaměstnaných ve všech městech je rostoucí, ale z podílu osob zaměstnaných na celkovém počtu obyvatel lze sledovat pokles tohoto počtu v Moskvě a růst v Berlíně a Praze, ale přesto tento počet v Moskvě výrazně převyšuje počty v ostatních městech.

V oblasti příjmu a bohatství je největší průměrný čistý příjem v Berlíně, jeho výše dvakrát překračuje výši příjmu v Praze a Moskvě. V průběhu let je ve všech městech čistý příjem je rostoucí. Životní minimum v Berlíně se také výrazně liší a převyšuje Prahu a Moskvu.

Data ohledně chudoby jsou ve statistických ročenkách měst k dispozici pouze pro Prahu a Moskvu, ze kterých vyplývá, že míra chudoby v Moskvě postupně klesá, zatímco v Praze od roku 2017 do roku 2019 je rostoucí.

V oblasti zdravotnictví výrazně lepší je Praha. Počty lékařů a lůžek na 10 000 obyvatel v Praze převyšují ostatní města. Nejmenší jsou tyto počty v Berlíně a mimo jiné jsou klesající. V Moskvě je počet lékařů rostoucí, ale počet lůžek v průběhu let klesá.

Počet registrovaných trestných činů na 1 000 obyvatel v Praze převyšuje ostatní města, ale je klesající ve sledovaném období. Počty v Moskvě a Berlíně jsou výrazně menší, velice shodné a pomalu klesají.

Nejvíce vytižené silnice jsou v Moskvě, jejich výše skoro dvakrát převyšuje ostatní sledovaná města. Při sledování toho, jaký dopravní prostředek si zvolí obyvatelé měst pro cestu do práce (školy), můžeme zjistit že 26 % obyvatel Berlína preferují kolo, zatímco v Moskvě a Praze se tento počet pohybuje mezi 1 a 3 %. Velký rozdíl je také v počtu osob používajících auto, v Berlíně tento počet dosahuje jen 11 %, zatímco v Moskvě je 28 %.

Kdybych zvolila jiné indexy, možná by se situace výrazně změnila. Pro úplnou komparaci měst chyběla některá data, která nejsou k dispozici ve statistických ročenkách měst.

Na závěr bych chtěla říct, že mě zjištěné výsledky velmi překvapily. Před zpracováním této práce jsem si myslela, že skoro ve všech oblastech lepší bude Praha. Ale to bylo pouze subjektivní vnímání a pomocí statistických měření jsem objektivně zjistila, jaká je situace v různých oblastech ovlivňujících kvalitu života ve městech.

6 Seznam použitých zdrojů

DRAGOMIRECKÁ, E.; BARTOŇOVÁ, J. (2006a). *WHOQOL-BREF. WHOQOL-100. Příručka pro uživatele české verze dotazníků kvality života Světové zdravotnické organizace*. Praha: Psychiatrické centrum Praha. ISBN: 80-85121-82-4.

DRAGOMIRECKÁ, E.; BARTOŇOVÁ, J. (2006b). *Dotazník kvality života Světové zdravotnické organizace WHOQOL-BREF*. Psychometrické vlastnosti a první zkušenosti s českou verzí. *Psychiatrie*, 10(3), 144-149.

DRAGOMIRECKÁ, E.; BARTOŇOVÁ, J. (2006) *WHOQOL – BREF. WHOQOL – 100*. Psychiatrické centrum Praha 2006, s. 9.

DRAGOMIRECKÁ, E., ŠKODA, C. *Měření kvality života v sociální psychiatrii*. Česká a slovenská psychiatrie (časopis psychiatrické společnosti), roč. 93, č. 8, Praha, září 1997, s. 423-432, ISSN 0069-2336.

GURKOVÁ, E. *Hodnocení kvality života*. GRADA, Sestra, 27.07.2011, ISBN 978-80-247-3625-9

HEŘMANOVÁ, E. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. SLON, 2013, ISBN 978-80-7419-106-0

HEŘMANOVÁ, E. (2011). *Udržitelný rozvoj a kvalita života v ekonomických, ekologických a dalších souvislostech*. 10.13140/2.1.3727.4888.

NUSSBAUM, M.C. & Sen, A. (1993) *The Quality of Life*. WIDER Studies in Development Economics. Oxford: Clarendon Press Oxford.

PAYNE, J. *Kvalita života a zdraví*. TRITON v Praze roku 2005, ISBN-13: 978-80-7254-657-2

VÁVRA, M. (2007): *Hodnotový portrét evropských zemí*. Srovnávací analýza s použitím přístupu Shaloma Schwartze. In: ABRAMUSZKINOVÁ PAVLÍKOVÁ, E. ed. Studie CESES 2/2007, FSV UK, Praha, 69 s. Přístup z http://ceses.cuni.cz/CESES-20-version1-se-sit_07_02.pdf.

OLIVKOVÁ, I. (2010). *Metodika měření spokojenosti cestujících a hodnocení kvality mhd*. *Perner's Contacts*, 5(3), 228–239. Získáno z <https://pernerscontacts.upce.cz/index.php/perner/article/view/1014>

OLIVKOVÁ, I. (2007). *Metody hodnocení městské hromadné dopravy*. *Perner's Contacts*, 2(3), 1–6. Získáno z <https://pernerscontacts.upce.cz/index.php/perner/article/view/1478>

CENTERS FOR DISEASE CONTROL AND PREVENTION. *Health related Quality of Life (HRQOL)*. [online] Dostupné z: <https://www.cdc.gov/hrqol/>

Maslow hierarchie potřeb (2008). [online] Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/podzim2008/c500/um/6231766/Maslow_hierarchie_potreb_281207.doc

MAUSSEN (2018). *Systém dlouhodobých priorit udržitelného rozvoje ve státní správě*. Úřad vlády České republiky, Odbor pro udržitelný rozvoj. [online] Dostupné z: https://www.cr2030.cz/strategie/wp-content/uploads/sites/2/2018/05/03_Zamestnanost.pdf

NETRDOVÁ, P., ŠAVRDOVÁ, J., HAVEJ, P. (2021). *Kvalita života na regionální úrovni: dimenze bydlení*. Průběžné výsledky projektu TA ČR „Systém hodnocení a srovnávání kvality života obyvatel České republiky v regionální dimenzi“. [online] Dostupné z: <https://storymaps.arcgis.com/stories/2ff702dcd7344e52a64daac904e0db36>

TOMEŠ, I. „*O chudobě jako o sociální události.*“ In *Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha: socioklub, 1996, 126–130. [online] Dostupné z:
www.monumenttotransformation.org/atlas-transformace/html/ch/chudoba/o-chudobe-jako-o-socialni-udalosti.html

Integrace cizinců (2020). Ministerstvo práce a sociálních věcí. [online] Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/integrace-cizincu>

Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy? (2020). Evropský parlament. [online] Dostupné z:
<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>

Ekologická stopa města (2014). CI2, o.p.s. [online] Dostupné z:
https://www.dataplan.info/img_upload/a1032b64eccc80a628847d44281e3e2b/priloha_20_ekologicka_stopa_mesto_litomerice.pdf

ČECH VALENTOVÁ, E. (2018). *Integrace cizinců v Česku z pohledu nevládních organizací*. Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty. [online] Dostupné z:
<https://www.cizinci.cz/documents/551336/568677/Integrace+cizinců+z+pohledu+neziskových+organizac%C3%AD.pdf/24c8025f-41db-dd18-da16-c62cb4907058>

Tendence a faktory makroekonomického vývoje a kvality života v ČR v roce 2013 (2014). czso.cz [online] 320192-14. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/documents/10180/20549839/32019214a04.pdf/69443b4d-947f-4866-abbe-80a9fa1b9915?version=1.0>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Hl. m. Prahy – 2016*. In: Český statistický úřad [online]. Zveřejněno dne: 29.12.2016. Dostupné z:
<https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-hl-m-prahy-2016>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Hl. m. Prahy – 2017*. In: Český statistický úřad [online]. Zveřejněno dne: 28.12.2017. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-hl-m-prahy-2017>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Hl. m. Prahy – 2018*. In: Český statistický úřad [online]. Zveřejněno dne: 28.12.2018. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-hl-m-prahy-2018>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Hl. m. Prahy – 2019*. In: Český statistický úřad [online]. Zveřejněno dne: 19.12.2019. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/3-zivotni-prostredi-3al1i9wsjr>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Hl. m. Prahy – 2020*. In: Český statistický úřad [online]. Zveřejněno dne: 18.12.2020. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statisticka-rocenka-hl-m-prahy-2020>

MOSSTAT. *Moscow Statistical Yearbook 2019*. Federal state statistics service. 2019 [online] Dostupné z: <https://mosstat.gks.ru/storage/mediabank/oXSrkGu8/2019%20год.PDF>

MOSSTAT. *Moscow Statistical Yearbook 2020*. Federal state statistics service. 2020 [online] Dostupné z: <https://mosstat.gks.ru/storage/mediabank/725V4rFh/2020%20год.pdf>

TomTom traffic index [online]. Dostupné z: https://www.tomtom.com/en_gb/traffic-index/

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2015*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2016*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z: https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2017*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z:
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2018*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z:
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2019*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z:
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

STATISTISCHEBIBLIOTHEK.de. *Berlin Statistical Yearbook 2020*. Office for Statistics Berlin-Brandenburg. Berlin / Statistisches Landesamt. Dostupné z:
https://www.statistischebibliothek.de/mir/receive/BBSerie_mods_00000001

7 Seznam grafů

Graf 1: Počet obyvatel (tis. osob).....	25
Graf 2: Pohyb obyvatelstva. Praha (na 1000 obyvatel)	26
Graf 3: Pohyb obyvatelstva. Berlín (na 1000 obyvatel).....	27
Graf 4: Pohyb obyvatelstva. Moskva (na 1000 obyvatel).....	27
Graf 5: Přirozený přírůstek (na 1000 obyvatel)	28
Graf 6: Průměrný věk.....	28
Graf 7: Obyvatelstvo podle pohlaví. Praha	29
Graf 8: Obyvatelstvo podle pohlaví. Berlín	30
Graf 9: Obyvatelstvo podle pohlaví. Moskva (tis. osob)	30
Graf 10: Sňatky a rozvody. Praha (na 1 000 obyvatel).....	31
Graf 11: Sňatky a rozvody. Moskva (na 1 000 obyvatel)	32
Graf 12: Sňatky a rozvody. Berlín (na 1 000 obyvatel).....	32
Graf 13: Potraty celkem (na 100 narozených)	33
Graf 14: Stěhování. Praha	34
Graf 15: Stěhování. Moskva	34
Graf 16: Stěhování. Berlín	35
Graf 17: Stěhování cizinců. Praha.....	36
Graf 18: Počet cizinců podle státní příslušnosti. Praha.....	36
Graf 19: Počet cizinců podle státní příslušnosti. Berlín.....	37
Graf 20: Stěhování cizinců. Moskva.....	37
Graf 21: Náklady na bydlení celkem (Kč za měsíc na domácnost). Praha	38
Graf 22: Náklady na bydlení celkem (Kč za měsíc na domácnost). Berlín	38
Graf 23: Průměrné náklady na bydlení (% od celkových průměrných nákladů). Moskva..	39
Graf 24: Druhy bytu (%).....	39
Graf 25: Náklady na bydlení jsou pro domácnost dle subjektivního názoru člena domácnosti (%)	40
Graf 26: Pracovní síla z celého obyvatelstva (v %)	41
Graf 27: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Moskva	42
Graf 28: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Praha	42
Graf 29: Celkový počet zaměstnání (tis. osob). Berlín	42
Graf 30: Počet zaměstnaných z celého obyvatelstva (v %)	43
Graf 31: Počet zaměstnaných z ekonomicky aktivních (v %)	43
Graf 32: Počet nezaměstnaných z ekonomicky aktivních (v %)	44
Graf 33: Průměrný měsíční čistý příjem na osobu (Kč)	45
Graf 34: Podíl domácností podle měsíčního čistého peněžního příjmu na osobu (%)	46
Graf 35: Životní minimum na osobu (Kč/měsíc).....	46
Graf 36: Míra chudoby (podíl z celkového počtu osob v %).....	47
Graf 37: Počet lékařů (včetně zubařů) na 10 000 obyvatel.....	48
Graf 38: Počet lůžek na 10 000 obyvatel	48
Graf 39: Registrované trestné činy.....	49
Graf 40: Registrované trestné činy na 1 000 obyvatel	50
Graf 41: Hospodářská kriminalita (ze všech trestných činů v %).....	50
Graf 42: Usmrcené osoby (dopravní nehody).....	51
Graf 43: Úroveň vytiženosti silnic	52
Graf 44: Hlavní dopravní prostředek do práce (školy)	52
Graf 45: Investice na ochranu životního prostředí (Kč)	53

Graf 46: Investice na ochranu životního prostředí (Kč)	54
Graf 47: Produkce komunálního odpadu (kg na obyvatele)	54
Graf 48: Emise hlavních látek znečišťujících ovzduší (t/km ²). Praha	55
Graf 49: Emise hlavních látek znečišťujících ovzduší (tis.t). Moskva	56